

megafon

Tiskana izdaja portala Megafon.si - št. 93 - I. IV - 19. september 2025

KAJ PA DRUGI?

on stran meje

**kriminalne
zdržbe
v hrvaški Istri**

stran 22

po svetu

**solidarnost
v Evropi
pada**

stran 18

intervju

**EU proti
sindikalnim
pravicam**

stran 14

lokalno

**bo nov zakon
zavaroval
oljčnike?**

stran 4

Zamujanje: stvar biologije ali osebnosti?

»Akademijskih petnajst« ali popolno nespoštovanje drugih?

I Pia Nikolič

Vsakemu se zgodi, da kdaj zamudi, a kdor redno zamuja, ostalim sporoča predvsem eno: da mu je povsem vseeno zanje, saj svoj čas očitno ceni bolj kot njihov ali še huje, na njihovega sploh ne misli, ker mu to niti ni v interesu. Znanost se je že večkrat vprašala, zakaj nekateri redno zamuja in ne zakaj se »nekomu zgodi, da zamudi«, saj vendar zamudi sam, to se mu ne »zgodí«.

Profesor kognitivne nevroznanosti na univerzitetnem kolidžu v Londonu Hugo Spiers predvideva, da imajo ljudje, ki redno zamuja, v hipokampusu v možganih poseben mehanizem, zaradi katerega podcenjujejo čas, ki ga potrebujejo za doseganje cilja. Svoje teze še ni dokazal. Eden od faktorjev pa bi lahko bil razumevanje, na kakšen način poznamo prostor okoli sebe.

Spiers je v svoji leta 2017 izdani študiji dvajset študentov, ki so se na novo preselili v London, prosil, naj narišejo načrt okrožja, v katerem se je nahajal njihov kolidž in naj

nanj zapišejo oceno, koliko časa bi potrebovali do različnih destinacij. Če so območje dobro poznali, se je njihova ocena časa potovanja zmanjševala premo sorazmerno s poznavanjem prostora. Neka druga raziskava, objavljena v Memory & Cognition, pa je predlagala, da čas ocenjujemo glede na to, kako ocenjujemo dolžino opravljenih nalog v preteklosti. Naši spomini in percepcija pa niso vedno točni. Če imamo več izkušenj pri izvajanju določene naloge, naj bi lažje podcenjevali količino časa, ki jo potrebujemo za opravljanje le-te.

Na razumevanje časa pa lahko vpliva tudi okolje. Glasba lahko recimo popači občutek za čas. Podobno bi lahko vplivala gneča v prostoru. Pri Virtual Reality so ugotovili, da se je potnikom, ki so potovali s podzemno železnico, zdelo, da so potovali za deset odstotkov počasneje, če je bila v vagonu gneča, kot če je ni bilo. V trenutkih gneče so se potniki namreč počutili bolj neprijetno, zato se jim je zdelo, da pot traja dlje.

Pomembno vlogo pri zamujanju igra

tudi osebnost. Pri tem ne mislimo na dejstvo, da se nekdo obnaša kot kreten, kar bi pričakovali, ampak predvsem na zmanjšano vestnost, ki povzroči, da nekateri ljudje pozabijo na naloge, ki so jih načrtovali. Drug dejavnik, ki lahko vpliva na pravočasnost, pa je nagnjenost k opravljanju več nalog hkrati. Takšni ljudje si manj verjetno zapomnijo in pravočasno končajo druge načrtovane naloge.

Zamudniki včasih sebe sploh ne jemljejo za takšne, to pa zato, ugotavlja Grace Pacie, ker sebi in drugim govorijo, da so lahko točni. In so tudi lahko, ko se zavedajo, da bodo utrpeli negativne posledice, kot je zamujanje na avion. Prijatelje, ki so vedno pozni, bi zato pravzaprav morali redno negativno sankcionirati, a kaj ko lahko kaj takšnega preživijo le prava prijateljstva.

Nekateri pa se težko znajdejo v času, ker enostavno namerno odlašajo z nalogami. Profesorica na Univerzi Durham Fuschia Sirois pravi, da je »zamujanje lahko simptom odlašanja«. Razlika med odlašanjem in zamujanjem je v tem, da slednje vpliva na naš odnos z drugimi. »Isti ljudje, ki nas dojemajo kot vedno zamujaajoče, so ljudje, ki so nam najpomembnejši, zato so lahko zelo prizadeti, ko rečemo, da smo lahko pravočasni, ko je to pomembno.«

Navsezadnje torej vendarle gre za lastno prepričanje in za prioritete, ki si jih postavimo v življenju. V svetu, v katerem nismo sami, smo pogosto tudi odvisni od drugih, celo od njihovega počutja. Niste sami, lahko pa še boste, po svoji krivdi. ☺

ujeto v mrežo

Yves Saint Laurent
1499 €

Dva sončna zahoda iz Izole. *Maja S.*

LP iz Črne Gore. *Iztok*

Ste tudi sami posneli kako zanimivo, nenavadno ali lepo fotografijo? Delite jo z nami in jo pošljite na: razglednice@megafon.si
Sprejemamo tudi video posnetke.

Avtor Megafonovih stripov - Kunta - v Galeriji Salsaverde. *Pia*

PARLAMENTIRANJE

Interpelacija solidarne prihodnosti

Blaž Omahen |

Koalicija strank Gibanje Svoboda, Socialni demokrati ter Levica se je v koalicijskih pogajanjih dogovorila, da bo med devetnajstimi resorji, ki bodo sestavljali petnajsto slovensko vlado, tudi resor za solidarno prihodnost. Ministrstvo, katerega ime je bilo ob napovedi ustanovitve deležno marsikatero pikre pripombe in posmeha, naj bi prevzel takratni koordinatorski najmanjše koalicijske stranke ter podpredsednik vlade Luka Mesec. A ker se je opozicijska SDS odločila, da bo o zakonu o vladi zahtevala naknadni zakonodajni referendum, je ustanovitev ministrstva zastala. Mesec je tako najprej začasno, nato pa za stalno, prevzel bolj vplivno ministrstvo za delo. Po vladni zmagi na referendumu je novoustanovljeno Ministrstvo za solidarno prihodnost prevzel nekdanji generalni sekretar Levice Simon Maljevac.

Levica je v času koalicijskih pogajanj in hkratnemu preizpraševanju relativno slabega volilnega rezultata verjetno svoje sodelovanje v vladi želela osmisliti z novim resorjem s prijaznim imenom ter pod vodstvom karizmatičnega voditelja stranke, ki bi s podpredsedniškim mestom v vladi resorju dal dodatno težo. A načrti se niso udejanili, kot je stranka načrtovala. Mesec je ostal na Ministrstvu za delo in socialne zadeve, ministrstvo, ki je v praksi nastalo kot podružnično ministrstvo prej omenjenemu, pa je prevzel javnosti neznan Simon Maljevac.

Prvi in ključni izziv njegovega mandata je predstavljala dolgotrajna oskrba. Zakon je že pripravilo Ministrstvo za delo pod vodstvom Janeza Ciglerja

Kralja in ga je parlament pred volitvami že potrdil, a ta zakon ni zagotavljal vira financiranja storitev dolgotrajne oskrbe. Tako so izvajanje zakona sprva zamaknili za eno leto, kar je prav tako moralo najprej prestati referendumsko odločanje. V prehodnem obdobju pa so zakon dopolnili s prispevkom za dolgotrajno oskrbo v višini enega odstotka plače kot strošek delodajalcev ter enega odstotka plače kot stroška delavk in delavcev. Prispevek, ki se že zbira, velja tudi za upokoјence, kmete in samostojne podjetnike.

A prav Cigler Kralj je v začetku meseca kot prvopodpisani vložil interpelacijo o delu in odgovornosti ministra za solidarno prihodnost Simona Maljevca. Pod interpelacijo so se podpisali še preostali poslanci in poslanke Nove Slovenije in SDS. Njihov glavni očitke se nanaša prav na področje dolgotrajne oskrbe, kjer naj bi bile po besedah Ciglerja Kralja razmere katastrofalne. Problemizirajo nevpogajljive informacijski sistem in prispevek, ki se že pobira. Ta naj bi bil po njihovem tudi previsok. Njegov novi strankarski šef je v intervjuju za Delo kot alternativo predlagal kar nesistemski vir financiranja. Denar bi po njegovo našli predvsem pri nevladnih organizacijah. Maljevcu se sicer za stolček ni treba bati, saj ga poleg lastne stranke podpirata vsaj še premier Robert Golob in pa največja koalicijska stranka Gibanje Svoboda. A če je on varen pred parlamentarno opozicijo, Levico spomladi za svoj vladni prispevek čaka najmanj še sodba volivk in volivcev. “

Zaščita istrskih vinogradov in oljčnikov

Nova zakona o kmetijstvu in zemljiščih

Ana Zupan
foto: pixabay

Državni zbor je v začetku septembra v nadaljnjo obravnavo poslal dva zakonska predloga, ki lahko močno vplivata na prihodnost slovenskega kmetijstva. Gre za novelo Zakona o kmetijskih zemljiščih in predlog Zakona o kmetijstvu. Skupaj predstavljata celovit poskus zaščite najboljših kmetijskih zemljišč in posodobitve celotnega sektorja, a sprožata tudi burne politične razprave ter praktična vprašanja, ki so še posebej občutljiva v slovenski Istri.

Novela Zakona o kmetijskih zemljiščih uvaja višje odškodnine ob spremembi namembnosti zemljišč, kar pomeni, da bo gradnja na najboljših kmetijskih površinah precej dražja. Zakonodajalec želi s tem ukrepom investorje odvrniti od poseganja na rodovitnih tleh in jih usmeriti drugam, kjer je škoda za pridelavo hrane manjša. Gre za ukrep, ki je za Istro ključen, saj se na tem območju pogosto srečujejo interesi turizma in gradnje na eni strani ter potrebe po ohranjanju pridelovalne krajine na drugi. Vinogradi in oljčniki, ki rišejo značilno podobo istrskega prostora, bodo s tem dobili dodatno varovalo pred pozidavo in zaraščanjem.

Posebej občutljiva tema je umeščanje agrofotovoltaike, torej sončnih panelov na kmetijska zemljišča. Novela predvideva, da bo to dovoljeno le na zemljiščih z boniteto do 35, zlasti na zaraščajočih se travnikih. Najbolj kakovostna zemljišča bodo pred takšnimi posegi zaščitena. Hkrati pa zakon dopušča možnost pilotnih projektov dvojne rabe zemljišč, na katerih bi kmetijsko pridelavo lahko dopolnila proizvodnja energije, a le pod pogojem, da ta ne ogroža kakovosti pridelkov. V Istri, kjer je sončne energije v izobilju, bi to lahko predstavljalo nove priložnosti za vinogradnike in oljkarje, če bodo tehnologije dovolj prilagojene.

Novela prinaša še poenostavitve pri

določanju trajno varovanih zemljišč, večjo fleksibilnost pri izgradnji namakalnih sistemov in rastlinjakov ter možnost, da se v gradnjo vključijo tudi druge pravne osebe iz kmetijskega sektorja. To je za Istro, ki se vse pogostejše sooča s sušo, ena od najpomembnejših novosti. Hitra postavitev namakalne infrastrukture lahko pomeni razliko med izgubo pridelka in stabilnim letnikom.

Predlog Zakona o kmetijstvu pa sega širše. Prvič jasno opredeljuje pojem trajnostnega kmetijstva in ga vzpostavlja kot temelj prihodnjega razvoja. Zakon predvideva pravne podlage za prilagajanje podnebnim spremembam, med katere vključuje tudi ukrepe ob suši, poplavih ali drugih ekstremnih vremenskih razmerah. Velik poudarek je na digitalizaciji. Postopki se bodo prenesli na elektronske platforme, birokratske ovire pa naj bi se zmanjšale. Predlog zakona uvaja digitalizacijo kmetijskih procesov, vključno z razvojem sistema AKIS (Kmetijskega sistema znanja in inovacij), ki bo olajšal dostop do informacij, svetovanja in znanja ter spodbudil uporabo senzorjev in drugih digitalnih tehnologij.

Politična razprava ob obravnavi obeh zakonov je bila burna. Novelo Zakona o kmetijskih zemljiščih je podprlo 49 poslancev, 21 jih je glasovalo proti, predlog Zakona o kmetijstvu pa je prejel 50 glasov podpore in prav tako 21 nasprotujočih glasov. Koalicija trdi, da gre za nujen korak k zaščiti najboljših kmetijskih zemljišč in večji prehranski varnosti. Opozicija, predvsem SDS in NSi, pa opozarjata, da se s tem uvaja »zelena agenda«, ki kmetom

nalaga dodatne omejitve, ne pa praktičnih rešitev za njihove vsakdanje težave. Kritični so tudi do načrtovanih pilotnih projektov agrofotovoltaike, saj menijo, da je umeščanje sončnih elektrarn na kmetijska zemljišča sporno, ne glede na njihovo bonitetno oceno.

Slovenski Istri zakonodajni paket prinaša zavarovanje vinogradov, oljčnikov in drugih pridelovalnih zemljišč pred pozidavo. Hkrati omogoča pilotne projekte za preizkus nove uporabe zemljišč in vključuje ukrepe, ki podpirajo trajnostne prakse ter prilagajanje podnebnim razmeram. Digitalizacija naj bi prinesla izboljšanje dostopa do informacij, svetovanja in upravljanja, kar je del uradnih ciljev sistema AKIS in slovenskega strateškega načrta SKP (Skupnega kmetijskega programa) za obdobje 2023–2027.

Posebno pozornost si zasluži tudi prilagajanje podnebnim spremembam. Istra je v zadnjih letih že večkrat občutila hude posledice suše, ki so prizadele pridelke oljk in trte. Hitrejša gradnja namakalnih sistemov, podpora pri uvajanju odpornejših sort ter možnost uporabe digitalnih orodij za spremljanje razmer so ukrepi, ki lahko resnično pomagajo. A vse bo odvisno od tega, kako učinkovito bodo zakoni izvajani in ali bodo sredstva dejansko prišla do kmetov.

Za zdaj oba zakona predstavljata zgolj okvir. Kako ga bodo prenesli v prakso, pa bo jasno šele v prihodnjih letih. Le s sodelovanjem države, občin in lokalnih pridelovalcev bo mogoče zaščititi istrsko kmetijsko krajino in jo pripraviti na izzive prihodnosti. “

Vitalni regulatorji na udaru

Morski ježki in nevarnost njihove izgube v Jadranu

Ana Zupan

foto: pixabay

Jadransko morje se sooča z eno tišjih, a resnih nevarnosti. Strokovnjaki opozarjajo, da bi množični izlov morskih ježkov lahko sprožil ekološko krizo, katere posledice bi bile dolgotrajne in težko popravljive tako za morskno floro in favno kot za ljudi, ki so od nje odvisni.

Čeprav se na prvi pogled zdijo le bodičaste kroglice, morski ježki opravljajo ključno funkcijo pri ohranjanju ravnovesja na morskem dnu. S tem, ko se hranijo z algami, preprečujejo njihovo pretirano razraščanje in tako omogočajo življenjski prostor številnim drugim organizmom. Ko njihovo število pade, alge hitro prevladajo, kar zmanjša pestrost vrst in spremeni celoten habitat.

Morski ježki sodijo med iglokožce, skupaj z morskimi zvezdami in morskimi kumaricami. Imajo trdo apnenčasto lupino, iz katere rastejo bodice, ki jim nudijo zaščito in pomoč pri gibanju. Pod telesom se skriva poseben žvečilni aparat, znan kot Aristotelova svetilka, s katerim s kamnin ostrgajo alge. Premikajo se s hidravličnimi cevčicami, razmnožujejo pa se tako, da v vodo sproščajo jajčeca in semenčeca. Morski ježki spolno dozori

pri dveh do treh letih, samice pa lahko sprostijo več sto tisoč gamet. Ličinke nekaj časa plavajo v planktonu, nato se spustijo na morsko dno. Nekatere vrste lahko preživijo več desetletij.

V Jadranskem morju prevladujeta dve vrsti. Črni morski ježek, ki ima dolge temne bodice, je najpogostejši na plitvih skalnatih območjih, vendar ga v kuhinji redkeje uporabljajo. Veliko bolj cenjen je skalni morski ježek, prepoznaven po rjavkastih do vijoličnih bodicah, saj so njegove spolne žleze v kulinariki prava poslastica.

Raziskave o številčnosti morskih ježkov v slovenskem delu Jadrana praktično ne obstajajo, za Hrvaško pa obstajajo le lokalni podatki. »Na nekaterih območjih so gostote zelo visoke, na drugih zelo nizke, vendar teh podatkov ni mogoče posplošiti na celoten Jadran. Enako velja za Italijo,« pojasnjuje strokovnjak Domen Trkov.

Izginotje morskih ježkov bi imelo resne posledice za ekosistem. »Lahko bi prišlo do prekomerne razrasti vegetacije, predvsem alg. To ima lahko pozitivne, a pogosto tudi negativne posledice. Poleg tega bi upadlo število osebkov vrst, ki so neposredno odvisne od ježkov – njihovi plenilci, kot so nekatere vrste rib. Posledično bi se spremenilo delova-

nje celotnega ekosistema,« opozarja Trkov. Takšno zmanjšanje števila lahko sproži verižno reakcijo, ki oslabi celotno ravnovesje morskga ekosistema. Koliko časa potrebuje populacija za okrevanje po pretiranem izlovu, ni natančno znano. »Obnova je močno odvisna od številnih dejavnikov: od intenzivnosti izlova do okoljskih razmer. Zato ni mogoče dati enotne ocene,« dodaja Trkov.

Kakšne pa so dolgoročne možnosti za obnovo populacij? »V Sloveniji morskih ježkov trenutno ne izlavljam, zato to pri nas ni pereč problem. Drugod po Sredozemlju pa na populacije ne vpliva le izlov, temveč kombinacija dejavnikov – segrevanje morja, vpliv plenilcev in drugi okoljski pritiski. Kjer pa je pretiran izlov glavni vzrok, bi moratorij na lov verjetno imel pozitiven učinek,« meni Trkov.

Čeprav v Sloveniji ježkov skoraj ne lovijo in se redko znajdejo na krožnikih, je drugod po Sredozemlju drugače. Poleg izlova nanje vplivajo še segrevanje morja, spremembe pri plenilcih in drugi pritiski. Na Hrvaškem je pobiranje dovoljeno le z licencami in v omejenih količinah, v Istri pa je lov že močno omejen ali prepovedan. Največ ulova konča v Italiji, kjer so spolne žleze morskih ježkov izredno cenjene. Uživajo jih surove z oljem in limono ali kot dragocen dodatek testeninam. Na Japonskem so znane kot »uni« in nepogrešljive v sušiju.

Strokovnjaki poudarjajo, da je ključno pravočasno ukrepanje. Če bo izlov še naprej intenziven, bo Jadran izgubil enega od svojih naravnih varoval pred degradacijo. Posledice bi občutili tako morski svet kot tudi ribiči, turizem in obalne skupnosti, ki jih zdravo morje ohranja pri življenju. «

Svetovna zvezda elektronske glasbe v intimnem objemu Kopra

Brina Knauss bo nastopila v Taverni

V. K.
foto: megafon

Vsoboto 18. oktobra bo koprška Taverna postala oder za Brino Knauss – eno najuspešnejših slovenskih didžejk, ki redno nastopa na največjih svetovnih festivalih.

Ikonična kamnita Taverna tik ob morju, nekdanji prostor za skladiščenje soli in simbol pomorske dediščine mesta, bo za eno noč zamenjala vlogo: namesto soli bo shranila energijo plesa, hipnotičnih melodij in skupnostnega utripa, po katerih slovi slovenska didžejka Brina Knauss. Taverna s svojo akustiko in atmosfero ponuja redko priložnost za doživetje vrhunskega klubsko-glasbenega seta v intimnejšem merilu, kakršnega na stadionskih odrih in festivalskih prizoriščih preprosto ni mogoče občutiti.

Večer bo dramaturško odprl Clemeen (Klemen Selakovič), domači ustvarjalec, ki bo z melodičnimi uvodi in premišljenim tempom pripravil teren za glavni nastop. Uvodni set ne bo le ogrevanje, temveč zvočni most med prostorom, občinstvom in glavno umetnico; prvi takt v zgodbi, ki jo bo Knauss postopno razpela čez valovit večer.

Umetnica, ki gradi mostove

Brina Knauss je v zadnjem desetletju z emotivno melodiko prežeto elektroniko osvojila prestižne odre: Tomorrowland, Awakenings, Afterlife, Zamna, Sonus in Cercle, pa tudi crossover festivale, kot so ULTRA, EDC, EXIT in Soundstorm. Njena posebnost je prepesnitev klasične

glasbene izobrazbe v sodobne zvočne pokrajine, kjer se plastijo harmonije, dinamika in natančen ritem. Kot producentka ustvarja od leta 2019 in je sodelovala z založbami Crosstown Rebels, Armada Music, Zamna in Cercle Records; leta 2023 je ustanovila lastno založbo EMPATH, posvečeno izrazito čustvenim house in techno melodijam.

Njen renome potrjujejo tudi nastopi ob boku legend, kot so Carl Cox, Solomun, Lost Frequencies in Luciano ter sposobnost povezovanja različnih žanrskih občinstev, od velikih festivalov do izbranih klubsko-umetniških formatov. Brinin set nikoli ni zgolj nabor skladb, temveč bolj lok, ki vodi skozi napetosti, tišine in razrešitve, pri čemer prostor in publika postaneta del instrumentarija.

Popstars prek sveta mode nazaj na glasbene odre

Brino je domače občinstvo najprej spoznalo kot članico dekleške skupine B. B. T. iz glasbenega resničnostnega šova Popstars. Po razpadu tako nastale zasedbe je odšla v Milano, se uveljavila v modni industriji – sodelovala je na milanskem tednu mode in postala obraz kampanj, med drugim za Emporio Armani – nato pa presedlala v svet elektronike, kjer se je z vztrajnostjo in jasnim avtorskim glasom hitro prebila iz italijanskih klubov na globalne odre. Danes je stalnica evropskih, ameriških in azijskih line-upov, delila je oder z Amelie Lens, Black Coffeejem in

Adamom Beyerjem, nastopala za znamke Valentino, Louis Vuitton in H&M, zabavala goste na Beneškem filmskem festivalu, krasila naslovnice italijanskega DJ Maga in brazilske izdaje Mixmaga, odprla pa je tudi letošnjo Evropsko prestolnico kulture v Novi Gorici.

Kultura poslušanja, ne gledanja v zaslon

Organizatorji iz koprškega kolektiva Numa Events poudarjajo, da to ne bo »samo žur«, temveč »doživetje, ki ga je mogoče ujeti le z osredotočenostjo na trenutke«. Obiskovalce bodo spodbujali, naj poglede usmerijo v ljudi, prostor ter glasbo in ne v telefone. Sporočili so, da se tako gradi kakovostna klubska kultura, v kateri so v ospredju umetnica, zvok in skupna izkušnja.

Istra na valovih elektronike

Pred kratkim je ob Bonifiki več kot tri tisočglavo množico zbral DJ Umek, kar je sprožilo vprašanje, ali se lahko slovenska Istra znova uveljavi kot žarišče elektronske glasbe. Prihod še ene zvezde elektronske glasbe v Koper, čemur bomo priča v Taverni, bo to istrsko mesto vnovič naredilo za dom sodobnih plesnih ritmov. Dejstvo, da se elektronika vrača na Obalo, s poudarkom na domačih izvajalcih, ki so se dokazali na svetovnih odrih (kar velja tako za Umeka kot Brino Knauss), predstavlja dodaten dokaz, da je elektronika doma tudi pri na obali. “

BRINA KNAUSS

LIVE

2025

MUSIC

KOPER

ELECTRONIC

TAVERNA

JESENSKA NOČ ELEKTRONIKE
18 OKTOBER 2025

SPECIAL GUEST **CLEMEEN**
KLEMEN SELAKOVIČ

VSTOPNICE/TICKETS:

BIGLIETTI:

**Scan
QR
Code**

Vstopnice tudi na
Petrolu in Eventimovih
prodajnih mestih.

eventim[★]

📍 TAVERNA | KOPER

NUMA
events

KUPTOVEDNIK

Do 10. 10., Galerija Salsaverde, Izola

Razstava: Megafonovih 100: Kuntatovi stripi (razstava stripov iz Megafona)

19. 9., 15:00, Paviljon Novejše zgodovine Pokrajinskega muzeja Koper

Voden ogled po razstavi: Gradišča, kamniti temelj

19. 9., 18:00, Glasbena šola Koper

Koncert: Ciklus Pianissimo - Jan Coretti Kuret (klavirska glasba)

19. 9., 18:00, Center mladih Koper

Koncert: 10. obletnica delovanja Centra mladih Koper – Pantaloons (funk, breakbeat, dubstep)

20. 9., 19:00, Križni hodnik Minoritskega samostana, Piran

Koncert: In Spiritu (vokalni oktet) + gostje Alenka Bogataj (flavta), Tomaž Marčič (harmonika)

20. 9., 20:00, Kreplje, Dutovlje

Glasbeno-gledališka predstava: Moj život je ROKentROL (produkcija Zavoda Smejmo se)

22. 9., 18:00, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper

Predstavitev Cesarsko-kraljevega moškega učiteljišča v Kopru

23. 9., 18:00, Mestna Čitalnica Knjižnice Koper

Predstavitev knjige: dr. Salvator Žitko – Med Benetkami in Dunajem

25.-27. 9., Kosovelov dom, Sežana

Filmski večeri: Kino Otok v Sežani

25. 9., 19:00, Center mladih Koper

Plesno-glasbena predstava: Anja Mejač, Luka Uršič – Flamenko in omara (produkcija Skladišče 172)

26.-28., Skate Park Bali, Koper

Kulturno-umetniški festival: Spranfest (koncerti, performansi, razstave)

26. 9., 19:30, Avditorij Portorož

Koncert: Piranski glasbeni oder – Koncert štirih: Severa Gjurić, Rudi Bučar, Vasko Atanasovski, Dejan Lapanja

26. 9., 20:00, Center mladih Koper

Koncert: NoAir (indie rock/pop), Cona40 (funk, disco, indie)

26. 9., 21:00, Coco Cafe, Portorož

Večer elektronske glasbe: Patate in Techno (techno)

27. 9., 11:00, Lutkarnica, Koper

Lutkovna pravljica: Nika Solce – Mala bela čaplja (produkcija Mednarodni center Lutkovne Umetnosti)

27. 9., 15:00, Kulturni dom Izola

Kulturni dogodek: Izola v ritmih kulture (predstavitev kulturno-umetniških društev, delavnice, nastopi)

27. 9., 19:30, Gledališče Tartini, Piran

Gledališka predstava: Skoraj profi teater – Ritrit (produkcija GD Kontrada Kanal)

27. 9., 20:00, Gledališče Koper

Gledališka predstava: Mali princ (produkcija Gledališke šole Talia)

27. 9., 20:00, Hangar bar, Izola

Koncert: Let 3 (art rock, punk rock), Free the Mouse (indie rock)

28. 9., 17:00, Kosmačeva hiša, Portorož

Gledališka predstava: Poklon Cirilu Kosmaču – Balada o trobenti in oblaku (koprodukcija Mini Teater in AGRFT)

30. 9., 17:00, Dom knjige, Koper

Dogodek za otroke: Najboljša zabava in Pika! (tematski literarni dogodek s Piko Nogavičko)

1. 10., 09:00, Mestna knjižnica Izola

Razstava fotografij: Nekoč na vasi (fotografije AD Morje Izola)

2. 10., 19:30, Mediadom Piran

Koncert: Peter Bubola & Nikola Pajanović – Beethoven / Brahms (klasična instrumentalna glasba)

3. 10., 20:00, Avditorij Portorož

Koncert: Ladzislaw Khandohi (klavirska klasična glasba)

»Vedno sem rada pekla, ustvarjala.«

– Miss Dolce, podjetnica

Ana Zupan
txt&foto

Na Kidričevi ulici v Kopru mimoidoče že nekaj mesecev v svojo notranjost vabi trgovina s pripomočki za peko. Za pultom, nad katerim se bohoti napis Miss Dolce, stoji njena lastnica, modrooka Vesna Madruša, ki vsakega obiskovalca sprejme s toplim nasmehom. V nove prostore se je preselila maja lani, potem ko je na Markovcu, kjer je svojo prvo trgovino odprla leta 2016, prostor postal pretesen za vse sladke ideje, ki jih prinaša njeno delo.

Vesna ni le podjetnica, temveč ženska z življenjsko zgodbo, ki bi jo lahko opisali kot mozaik vztrajnosti, topline, ljubezni in poguma. Rodila se je v stari koprski poročnišnici in otroštvo preživela v Olmu, kjer so dnevi minevali med igro v parku. »Bili smo zelo kreativni otroci. Iz škatlic smo delali pohištvo, igrali smo se trgovino in z barbikami. Uporabljali smo tisto, kar smo imeli. Če pa smo pili še malinovec, je bila to že prava fešta,« se danes spominja z nasmehom na obrazu. Otroštvo pa je pospremila tudi bolečina. Pri desetih letih je izgubila očeta, ob čemer še danes dobi solzne oči. »To me je zelo zaznamovalo. A mama je bila trdna, znala je poskrbeti za vse. Imeli smo skromno, a pristno življenje. Ne zdi se mi, da mi je kaj manjkalo.«

Že kot deklico jo je privlačil svet trgovin. »Ko smo šli v trgovino, sem morala vsak izdelek prijeti, ga pogledati in ga vrniti nazaj. Vse to me je od nekdaj fasciniralo.« Ni presenetljivo, da je izbrala srednjo trgovsko, nato pa je dokončala še poslovodsko šolo. Kasneje se je vpisala še na višjo komercialno šolo ter na podjetništvo.

Najstniška leta so bila zanjo obdobje iskanja, a nikoli ni prestopila meja. »Bila sem svojeglava, a sem vedela, kaj je prav in kaj ni. Nisem želela prizadeti mame.« V prvem letniku srednje šole je imela dve negativni oceni – »dva šusa«, kot pravi sama – a je vedela, da ju mora popraviti. »Ko sem prišla domov, mi mama ni nič rekla.

Samo pogledala me je, jaz pa sem takoj vedela, kaj moram narediti.«

Prvo resno delo je Vesna dobila kot prodajalka, nato pa je napredovala do poslovanja v znani trgovski verigi Noč in dan. »To je bil res lepo zastavljen projekt – mini market, zraven hitra hrana. Pekli smo najboljše burgerje na Obali!« Kasneje je deset let delala kot potnica za podjetje Tobačni grosist in skrbela za police velikih trgovcev.

A ves čas je Vesna v sebi nosila nekaj več. Strast do peke. »Vedno sem rada pekla, ustvarjala. Delala sem s sladkorno maso, ki je takrat ni bilo lahko dobiti. Včasih sem jo morala pripraviti kar doma, s sladkorjem v prahu in glicerinom, ki sem ga dobila v lekarni. Ko sem vprašala, če je jedilen, so me gledali začudeno.« Najprej je pekla torte za bližnje, potem je vzpostavila spletno stran, kjer je ponujala pripomočke za peko. Povpraševanje je raslo in odločila se je za fizično trgovino na Markovcu. »Ni šlo hitro, bilo je veliko izzivov, a s podporo družine sem vztrajala. Vsi so pomagali po svoje.« Tudi ime Miss Dolce ima prav posebno zgodbo. »Mama mi je na predpasnik zašila rjav našitek od starih kavbojk, kjer je pisalo Miss Dolce. Rekla sem, da bom nekoč tako poimenovala svojo trgovino.«

Miss Dolce je danes več kot trgovina. Je prostor, kjer se spletajo prijateljstva. »Vesela sem, ko mi stranke pokažejo, kaj so ustvarile, in ko mi povedo, kaj so uspele narediti s pomočjo mojega nasveta. Takšni trenutki mi dajo voljo za naprej, tudi ko je težko.« Skozi leta je prostor na Markovcu postal premajhen. Nov prostor je iskala več let. »Bližina garažne hiše je pretehtala. Danes sem vesela, srečna in izpopolnjena.«

Pri vsakem večjem koraku je Vesna čutila moč družine. »Ko sem praznovala 50 let, sem si zaželela, da bi sedeli na paletah. Ko sem jih začela nositi v garažo, so vsi pomagali. Cela družina se je znašla v garaži in brusila palete. Razvilo se je pravo druženje in to je

moj najljubši spomin s praznovanja.« Z možem Elvisom ju družijo posebna zgodba. Spoznala sta se že v osnovni šoli, ko jo je kot fant pospremil iz Prisoj do Olma. »Takrat mi je rekel, da bom nekoč njegova žena in da bova imela otroke. Ustrašila sem se in rekla, da greva vsak svojo pot.« Pet let sta bila narazen, vsak s svojimi zgodbami. Nato pa se je nekega dne zgodilo, da sta spet združila poti: »Bila sem v Olmu, on pa se je pripeljal mimo in mi potrobil. Povabil me je na pijačo in ljubezen se je ponovno prebudila.« Od takrat sta skupaj že 27 let in sta starša treh otrok: Katje, Mateja in Andreja. Vesna je že kot deklica čutila, kam jo bo vodila pot. »Mama me je enkrat vprašala, zakaj tako pogosto gledam proti blokom v Prisojeh. Rekla sem: tam živi moj mož.«

V prostem času rada ustvarja, a ko si podjetnik, je časa vedno premalo, pravi. »Pred leti sem ustvarjala s kamni. Obožujem naravo, rada bi več vrtnarila, a vrt zahteva vsakodnevno nego. To načrtujem za čas penzije.« Posebno mesto zanjo ima tudi morje. »Ko so otroci trenirali kajak, sem včasih tudi sama veslala po mirnem morju v Sveti Katarini. To me je pomirjalo in pogrešam ta občutek,« je dejala ter mi zau-pala še, da je bila nekaj časa kajakaška sod-nica za mirne vode.

Seveda Miss Dolce mora izdati, katera je njena najljubša sladica. Vzdihne in oči ji ponovno napolnijo solze, saj jo vprašanje vrne v čas otroštva. »Palačinke. Najraje z marmelado, včasih z nutello, kot otrok pa samo s sladkorjem. Moj oče je bil specialist za palačinke. Vedno je poskrbel, da je bil na mizi krožnik palačink s sladkorjem.«

Danes je Vesna Madruša obraz in srce Miss Dolce. Hkrati je mama, žena, prijateljica, povezovalni člen družine in skupnosti. Njena zgodba dokazuje, da se z voljo, delom in podporo bližnjih lahko uresničijo tudi tiste sanje, ki so se začele s preprostim predpasnikom z našitkom. **“**

**Megafon v pričakovanju 100. številke časopisa
praznuje z razstavo stripov hišnega
striparja Petra Kuntariča**

VABLJENI!

na ogled do 10. 10.

Galerija Salsaverde, Gramscijeva ulica 4, Izola

V sodelovanju s Festivalom stripa Tinta Ljubljana

TINTA

»Trst ne bo baza Nata!«

Trst – V ponedeljek, 15. septembra, na obletnico podpisa Pariške mirovne pogodbe, se je na ulicah tržaškega mestnega središča zbralo okoli 150 protestnikov. Organizatorji iz Zveze tržaške pomladi so med drugim zvezi Nato očitali, da se »*polasča tržaške luke*« preko gospodarskega koridorja IMEC (Indija-Bližnji vzhod-Evropa), ki naj bi vzpostavil povezavo med Trstom in pristaniščem Hajfa v Izraelu. Omenil je tudi Pobudo treh morij, ki bi Trst povezala s Črnim morjem in Baltskim morjem, obe povezavi pa naj bi služili Izraelu in Nato paktu za njune vojaške interese, pri tem pa Trst vpletli v vojne zločine, so bili jasni. Shod je imel tudi sicer izrazito propalestinsko noto, vihralo je cel kup palestinskih zastav, slišati je bilo slogane proti Izraelu, sionizmu in genocidu v Gazi. *pd/nb*

Kubed v prenovo

Ljubljana – Ministrica Asta Vrečko in župan Mestne občine Koper Aleš Bržan sta v ponedeljek na Ministrstvu za kulturo v Ljubljani podpisala pogodbo o obnovi in rekonstrukciji obstoječega srednjeveškega obzidja v Kubedu. Vrednost celotnega projekta znaša 273 tisoč evrov, na Ministrstvu za kulturo so zagotovili 136 tisoč evrov. Namen obnove je preprečiti nadaljnje propadanje obzidja ter zagotoviti njegovo dolgoročno stabilnost in prepoznavnost. Obnova bo zajela predvsem severozahodni (45-metrski) in jugovzhodni (72-metrski) del obzidja, kjer bodo izvedeni postopki sanacije in utrditve zidov, odstranjevanje novejših neustreznih posegov ter rekonstrukcija z ročno obdelanimi kamni, skladnimi z lokalno tradicijo. *sta/nb*

V Piran priplul čoln na sončno energijo

Piran – Na glavnem pomolu je prejšnji petek skupina domačinov pričakala 4-metrsko plovilo, ki morske milje premaguje s pomočjo sončne energije. Čoln, razvit na Primorskem, je po dveh tednih plovbe v Piran priplul iz črnogorske Budve. Kot je povedal vodja odprave Niko Milharčič, ki je čoln na trajnostno energijo razvijal 15 let, je ta popolnoma samozadosten, saj ga poleg sončne energije delno napajajo vetrne turbine in nihajni generator. Na sprejemu so se za podporo zahvalili občini, krajevni skupnosti in vsem domačinom, ki so prihod čolna pozdravili z aplavzom. *sta/nb*

Telovadnica na čakanju

Izola – Gradnja nove izolske športne dvorane, namenjene dijakom srednje šole z italijanskim učnim jezikom Pietro Coppo, dijakom Srednje šole Izola in lokalni skupnosti se zapleta. Na pridobljeno gradbeno dovoljenje so se pritožile tri stranke, ki so tako ustavile birokratsko kolesje in zamaknile začetek gradbenih del. V pritožbi očitajo kršitve pravil upravnega

Gradnjo nove izolske telovadnice so ustavile pritožbe na gradbeno dovoljenje.

postopka, napačno ugotovljeno dejansko stanje in kršitve materialnega prava. Po prejemu odgovora investitorja na prejeto pritožbo bo občina zadevo odstopila v reševanje pristojnemu ministrstvu, zaradi pravnega zapleta pa je malo verjetno, da bo gradnja zaključena do 1. septembra prihodnje leto, kot je bilo načrtovano. Izolski srednješolci, ki že desetletja čakajo primerno telovadnico, bodo še naprej gostovali v športni dvorani na Kraški ulici in v dotrajanem Arrigoniju. *pn/nb*

Zamrznjen proračun

Ankaran – Na predlog občinskega oddelka za finance in računovodstvo je občina zaradi precej manj prihodkov od načrtovanih sprejela sklep začasnega zadržanja izvajanja proračuna. Ta bo veljal 45 dni, v tem času mora občina proračun uravnovesiti, sicer sledi rebalans proračuna. Na občini so namreč letos

načrtovali za 13,27 milijona evrov prihodkov, v prvi polovici leta pa so prejeli zgolj 3,28 milijona evrov. Na odhodkovni strani so medtem od načrtovanih 14,22 milijona evrov v prvem polletju porabili 4,69 milijona evrov, kar predstavlja tretjino proračuna. Občina letos namreč ni prodala načrtovanih nepremičnin, prav tako so se morali soočiti z izpadom pričakovanih najemnin za lokale in zemljišča ter pomanjkanjem vlog za komunalni prispevek. Poleg vsega tega je finančna uprava občini naložila vračilo previsoko odmerjenega nadomestila Luki Koper za leta 2019-2021 v višini več kot 400.000 evrov, temu pa so pristeli še 185.000 evrov zamudnih obresti. Naslednjih 45 dni na ankaranski občini tako ne bodo prevzemali novih obveznosti in postopkov javnih naročil, razen nujnih, o katerih odloča župan. *sta/nb*

Tako izgleda čoln na sončno energijo, ki je prestal plovbo od črnogorske Budve do Pirana.

Pomeni univerzalni otroški dodatek odstop od koncepta solidarnosti?

Simon Smole
foto: pixabay

Na Hrvaškem je vlada napovedala uvedbo univerzalnega otroškega dodatka. Tako bo pri sosedih vsak otrok upravičen do dodatka ne glede na socialni status družine. Pri nas je izplačilo otroškega dodatka povezano z višino dohodka in je del družinske politike. Nižji kot so povprečni dohodki na člana družine, do višjih otroških dodatkov je družina upravičena. Tiste z najnižjimi dohodki so upravičene do 144 evrov mesečno za prvega otroka in nekaj več za drugega, nato pa se z rastjo dohodkov družine ti zneski v osmih razredih znižujejo.

V zadnjem dohodkovnem razredu do 1.293 evrov mesečnega dohodka je otroški dodatek za enega otroka 25 evrov, ob višjih dohodkih pa starši do dodatka niso več upravičeni. Pri dveh minimalnih plačah prejme družina 99 evrov povprečno za enega otroka mesečno, pri 4.000 evrov bruto plače mesečno 30 evrov, pri višjih prejemkih pa družina ni več upravičena do otroškega dodatka. Hrvaška z uvedbo univerzalnega otroškega dodatka sledi razvitim evropskim državam, Avstriji, Nemčiji, Švedski, Estoniji in Finski.

Eden od argumentov za uvedbo univerzalnega dodatka je zmanjšanje stroškov in časa, ki ga uradniki porabijo s pripravo vlog, njihovo obravnavo in preverjanjem. Univerzalni otroški dodatek bi seveda zahteval tudi dodatna proračunska sredstva. Po uradnih podatkih je lani v Sloveniji otroški dodatek prejelo 320.000 otrok. Skupni izplačani znesek iz proračuna je znašal 279 milijonov evrov ali v povprečju 73 evrov na otroka mesečno. Vsaka družina pa dobi tudi »skriti« prejemek zaradi uveljavljanja davčnih olajšav za otroke. Višja kot je plača, višji so ti prejemki, torej nasprotno od otroškega dodatka. A ti prejemki niso nikjer neposredno prikazani, večina nanje niti ni pozorna. Nekdo z na primer 5.000 evri bruto plače po veljavni zakonodaji plača mesečno 894 evrov dohodnine. Če pa uveljavlja olajšavo za enega otroka, se mu zniža osnova za izračun dohodnine in zaradi tega plača le 816 evrov dohodnine, torej 78 evrov manj. In toliko je višja tudi njegova neto plača.

Bine Kordeš je v prispevku za Delo izračunal, da družina iz enega in/ali drugega vira za enega otroka dobi nekje med 100 in 120 evrov mesečno – ali v povprečju okoli 110 evrov. In to ne glede na višino dohodkov staršev zaradi sorazmerno obratnih učinkov obeh vrst podpore za otroke, davčne olajšave in otroškega dodatka.

V Sloveniji imamo trenutno okoli 400.000 otrok, starih manj kot 18 let, od katerih jih 320.000 prejema otroški dodatek. Potem pa imamo še 166.000 prebivalcev, starih med 18 in 26 let; če predpostavimo, da se jih od tega kakšna polovica še šola, bi bilo skupnih upravičencev okoli 480.000. Kordeš je izračunal, da bi ob

nosti pred časom odzvali z besedami: »Ob analizi stanja in preverjanju možnih načinov uvedbe univerzalnega otroškega dodatka v Sloveniji se je pokazalo, da skupni učinek otroškega dodatka in davčnih olajšav za vzdrževane otroke pri dohodnini deluje presenetljivo dobro univerzalno, saj seštevek obeh ukrepov za vse družine z enakim številom otrok zagotavlja skoraj enako podporo države, ne glede na dohodek družine. Otroški dodatek je odvisen od dohodkov in premoženja družine, tako da je večji v družinah z nižjimi dohodki in z rastjo dohodkov pada. Učinek davčnih olajšav zaradi progresivnosti davčne lestvice z rastjo dohodkov raste. Ker ukrepa med seboj nista popolnoma usklajena, skupni zneski niso pri vseh družinah ravno enaki, so pa dokaj primerljivi.«

Bi predlagani univerzalni otroški dodatek torej pomenil odstop od koncepta solidarnosti? Bi namesto za izenačitev dodatka za vse prej morali stremeti k temu, da bi se otroški dodatek za družine z najnižjimi dohodki zvišal in bi dodatna sredstva raje namenili temu? Takšna uravnilovka bi tudi izničila izjemne višine otroškega dodatka, ki se namenjajo za enostarševske družine.

omenjenemu mesečnemu znesku univerzalnega otroškega dodatka to pomenilo dobrih 600 milijonov evrov. Formalno je to sicer več kot 300 milijonov evrov več, kot so današnji izdatki proračuna za otroške dodatke, a v proračun bi se tudi nateklo toliko več dohodnine, ker dosedanja upravičenci ne bi več uveljavljali olajšav pri izračunu dohodnine (podoben znesek bi dobili avtomatično preko izplačila otroškega dodatka). Zakaj torej ne storimo tega, če bi bil učinek enak tako za starše kot tudi za proračun, postopke pa bi bistveno poenostavili?

Na takšen predlog so se na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake mož-

Te družine so ves čas, iz leta v leto, med najbolj ogroženimi. Po zadnjih podatkih jih je kar petina pod pragom tveganja revščine.

Minister za solidarno prihodnost Simon Maljevac je predlog komentiral, da bi izločitev socialnih kriterijev iz družinske politike pomenil, da družinska politika ne bi bila več usmerjena v izenačevanje položajev in zagotavljanje enakih možnosti, ampak zgolj v spodbujanje rojstev s podeljevanjem denarnih prejemkov vsem, ne glede na njihov finančni položaj. Pričujoča polemika priča tudi o tem, da pojem solidarnosti ni enoznačen in da ga vsaka stran interpretira po svojo. “

Po Toninu Vrtovec

Polzela – Delegati stranke Nova Slovenija so na kongresu za novega predsednika stranke za dvoletni mandat izvolili Jerneja Vrtovca, nekdanjega vodjo podmladka stranke, poslanca in ministra za infrastrukturo. Prejel je 294 glasov od skupno 349 delegatov. V izvršilni odbor stranke so delegati med drugimi izvolili Ljudmilo Novak, ki se tako vrača v vodstvo Nove Slovenije. *rš/nb*

Solidarnost pri koritu

Ljubljana – Skoraj vse parlamentarne stranke so se prejšnji teden zaradi medijskih razkritij znašle pod pritiskom javnosti zaradi domnevno spornega financiranja strank preko svojih »hišnih« inštitutov. Tako naj bi med drugim NSi preko Inštituta dr. Janeza Evangelista Kreka med leti 2020–2022 pridobila večje količine denarja od podjetij (Riko, T2, gradbena podjetja), ki so nato »čudežno« zmagala na razpisih ministrstev, ki jih stranka vodi. Eden od donatorjev je bilo tudi podjetje Gen-I, ki ga je takrat še vodil Robert Golob. Med vodilnimi operativci v NSi se omenja tudi novopečeni predsednik stranke Jernej Vrtovec, ki očitke o spornem financiranju rad obeša na politične nasprotnike (recimo Inštitut 8. marec). Obvodov financiranja stranke naj bi sicer bilo še več, NSi pa ni edina. V SD so domnevno z enakim namenom ustanovili Inštitut 1. maj, ki je za prostore SD, v katerem je deloval, stranki plačeval zelo visoko najemnino. Pod drobnogledom parlamentarne komisije, ki preiskuje denarne tokove strank, je tudi Nova24TV, povezana s SDS, ki je v času Janševe vlade od javnih institucij prejela visoka nadomestila za svoje delovanje. Oddaja Tarča pa je prejšnji teden razkrila še, da naj bi za domnevnimi spletnimi propagan-

V ponedeljek bo šel v ponovno parlamentarno odločanje zakon o gostinstvu, ki ureja tudi kratkoročne najeme. Na fotografiji promocijsko gradivo inštituta. Danes je nov dan ob začetku kampanje Airbnb, pejčdomov.

dističnimi akcijami v korist Gibanja Svoboda na spletu stali isti ljudje, ki naj bi za SDS vodili podobne posle, tudi tiste iz famozne »kleti«. *mladina/rtvslo/nb*

Problem jes, problem nou

Ljubljana – Slovenija bo v skladu z evropskimi uredbami od 12. oktobra 2025 na zunanjih schengenskih mejah skupaj z državami članicami začela postopno izvajati sistem vstopa in izstopa (angl. Entry Exit System – EES), ki bo v polnosti zaživel 10. aprila 2026. V prehodnem obdobju lahko državljani tretjih držav, ki v države članice schengenskega območja vstopajo na podlagi vizuma ali ne potrebujejo vizuma za prebivanje skupno 90 dni v obdobju 180 dni, pričakujejo, da bodo njihovi podatki in biometrični identifikatorji uporabljeni za vnos v sistem, poleg tega pa bodo v potno listino še vedno prejeli tudi žig mejne kontrole. Od aprila 2026 bo to obvezen del mejne kontrole. Slovenija bo sistem uporabljala na mej-

nih prehodih na zunanji schengenski meji, pri kontroli zakonitosti prebivanja tretjih državljanov na ozemlju Slovenije, pri delu upravnih enot in azilnih organov (izdaja dovoljenj za prebivanje), na predstavništvih Slovenije v tujini ter pri delovanju evropskega sistema za potovalne informacije in odobritve (ETIAS). Za državljane Slovenije, drugih držav EU in ostalih schengenskih držav in njihove družinske člane ter državljane tretjih držav, ki imajo urejeno prebivanje na območju EU, sistema vstopa in izstopa ne bodo uporabljali. *gov/nb*

Javna uprava na boljšem

Ljubljana – Po prvem plačnem dvigu ob vstopu v prenovljen plačni sistem v začetku leta bo z oktobrskimi plačami, torej ob novembrskih izplačilih, sledil drugi dvig plač. Z izjemo manjšega dela zaposlenih, ki jim je bilo povišanje v celoti že izplačano, ter poslancev, funkcionarjev vlade in državnega sveta, bo ostalim drugi dvig izplačan na enak način kot je bil že prvi. Če je preostanek razlike povišanja nižji od 100 evrov, jim bo ta izplačana v celoti. Sicer bodo pridobili pravico do izplačila drugih 12 % razlike, a ne manj kot 100 evrov. Še štirje plačni dvigi za tiste, ki bodo do njih upravičeni, so nato predvideni s 1. junijem in 1. decembrom 2026, s 1. julijem 2027 in 1. januarjem 2028. *sta/nb*

Bitke za in proti kratkoročnim najemom

Ljubljana – Po vetu državnega sveta na Zakon o gostinstvu, ki med drugim ureja kratkoročno oddajanje nepremičnin, se ta vrača v parlamentarno odločanje. Poslanci so ga potrdili že sredi julija, državni svet je nato nanj izglasoval veto, v torek je o njem ponovno odločal parlamentarni odbor, državni zbor pa bo o njem znova glasoval v ponedeljek. Za ponovno potrditev bo treba zbrati 46 glasov. Zakon uvaža omejitev kratkotrajnega oddajanja na 60 dni v občinah s stanovanjsko krizo, a jim daje možnost razrahljanja te omejitve. *sta/nb*

Jernej Vrtovec, novi predsednik NSi (na sredini), ki se te dni sooča z očitki o spornem financiranju stranke preko svojih hišnih inštitutov.

»Veliko ljudi za svoje frustracije krivi druge, migrante, sodržavljane, ne pokaže pa s prstom na tiste, ki nam pravice odvzemajo.«

– Tea Jarc, sindikalistka

Pia Nikolič

foto: osebni arhiv

Nekdanja predsednica sindikata Mladi plus se že več let ukvarja s položajem zagovornišva, profesionalno s sindikalizmom pa malo več kot desetletje. Maja leta 2023 je bila kot prva aktivistka s področja Balkana izvoljena v vodstvo Evropske konfederacije sindikatov s sedežem v Bruslju, kjer danes opravlja delo konfederalne sekretarke. Med neštetimi aktivnimi projekti smo jo uspeli zmotiti za pogovor o pomenu sindikalnega združevanja.

Kakšna je vloga sindikatov danes?

» Moč sindikatov se je v zadnjih desetletjih spreminjala in članstvo upada v večini evropskih držav. Izjema so nordijske države, kjer se organizacije krepijo in pridobivajo nove člane. Kljub tem negativnim trendom so sindikati še vedno najštevilčnejše organizacije in njihova številčnost jim daje legitimnost, primarno na ravni podjetja in sektorja, da se lahko kolektivno pogajajo. Pokritost s kolektivnimi pogodbami sicer upada, saj se delodajalci nočejo pogajati. Izjema so države, kjer je nivo socialnega dialoga še vedno na dovolj visoki ravni. Belgija ima denimo 100-odstotno pokritost s kolektivnimi pogodbami, tako kot Francija, Italija in v veliki meri Španija. Mislim, da to potrjuje, da so sindikati danes še vedno izjemno relevantni in ne vplivajo le na delovna razmerja in kakovost dela, ampak tudi širše na kakovost življenja ljudi. Naloga sindikatov ni zgolj osredotočenje na pogoje dela, ampak odgovarjanje na širša družbena vprašanja, ki se tičejo (socialne) pravičnosti, javnih stori-

tev, sprememb demografske slike, podnebnih sprememb, sistema davkov, ki ga imamo ali pač ne, ker je tako slab. Sindikati bi morali še okrepiti svojo vlogo pri teh vprašanjih, kjer se morda soočajo s problemi ravno zato, ker včasih težko pokažejo svojo moč zaradi upada v članstvu in sprememb v le-tem. Tudi sindikati, ki so tradicionalno močni in imajo številčno članstvo, mogoče niso več tako politični, kot bi morali biti, in se torej ne ukvarjajo dovolj s temi širšimi družbenimi vprašanji.

Se sindikati prevečkrat lotevajo gašenja požarov, namesto da bi omenjene situacije zamejili preventivno?

» To je nekako podobno izzivom, s katerimi se soočajo vse levo-politične – tako stranke kot nevladne organizacije in vsa družbena gibanja. Vse premalokrat imamo izoblikovano vizijo družbe, v kateri želimo živeti, in ne znamo predstaviti te vizije in alternative trenutnemu sistemu, zato se velikokrat izkažemo le za reaktivne, ne pa za tiste, ki bi postavili idejo drugačne družbe in ureditve. Zato tudi izgubljam. Ne samo sindikati, ampak tudi leve in sredinske stranke, ki so se popolnoma izgubile v tem, da ne naslavlja več ljudi, delavcev, da so izgubile stik z realnostjo in ne predstavljajo rešitev za trenutne probleme. Ljudje se trenutno soočajo z veliko problemi. Niso srečni, kaj šele zadovoljni z delovnimi razmerji ali s tem, kar se dogaja v svetu, ampak če nismo sindikati tisti, ki bi znali predstaviti odgovore na ta zelo kompleksna vprašanja, se ljudje obrnejo v desno, tudi skrajno desno, ker tam pač naj-

dejo populiste, ki predstavljajo enostavne ali napačne rešitve na zelo težka vprašanja, tudi z manipulacijo in lažmi. Ne mislim, da bi morali sindikati prevzeti takšen način komuniciranja, saj naš namen ni laganje ali manipulacija ali populizem, zato moramo toliko več delati na tem, da emancipiramo delavke in delavce in predstavimo kompleksnost vprašanj. Vse te frustracije v ljudeh morajo dobiti odgovor in to ni vzdrževanje *statusa quo*, ampak resnično spreminjanje stvari. Tu mislim, da smo sindikati malo zaspali, a na žalost nismo edini. Mislim, da je to širši problem na tej bolj progresivni strani.

Koliko zaznavate namerno razkrajanje sindikatov, kot so poročali predvsem iz ZDA? Ko delodajalci v sindikate nastavijo svoje ljudi, da bi jih razbili, spodbudili individualizacijo in s tem onemogočili sindikalizem?

» Mi temu rečemo rumeni sindikat, kar je organizacija, ki ne predstavlja interesov delavk in delavcev, ampak sindikat, ki je povezan z vodstvom in predstavlja njihove interese, in ja, vidimo velik porast rumenih sindikatov. Vidimo pa tudi načrtne napade na sindikate, tako imenovane *trade union busting* oziroma razbijanje sindikatov. Pri tem se delodajalci brezsravno poslužujejo napadov na ljudi, ki začnejo govoriti v javnosti, se izpostavljati, braniti pravice in so zato deležni povračilnih ukrepov tako na individualni kot na kolektivni ravni. Ravno ta vikend sem se srečala s Chrisom Smallsom, ki je začel sindikat v Amazonu v ZDA in je živ primer tega, kaj se zgodi, ko se nate-

spravi korporacija, samo zato, ker opozarjaš na napake, kršitve pravic in nedostojne delovne pogoje. Podvržen je grožnjam in tožbam, dolgotrajnim in izčrpavajočim procesom. Samo zato, ker Jeff Bezos, najbogatejši človek na svetu, ne želi dostojno plačati svojih delavcev. Če se želiš temu upreti, se moraš soočiti z velikim kolesjem, ki se obrne proti tebi, ker če korporacije kaj imajo, so to resursi, da se lahko spravljajo na slehernike.

Zdi se, da ravno velike korporacije delajo na tem, da bi procese pridobivanja pravic zaustavile, spreobrnile. Po eni strani utopično govorimo o štiridnevnem delovnem tednu, po drugi delamo vse več. Osemurni delovnik so sprejeli že pred več kot sto leti. Kakšen bi moral biti naslednji korak, da bi dejansko delali manj?

» Res je sramotno, da je bil največji dosežek izborjen že pred več kot sto leti, pri čemer se moramo zavedati, da ta dandanes ni spoštovan, niti upoštevan. Delovni čas se podaljšuje. Zaradi tehnologije so ljudje

vedno bolj navezani na delo, tudi v prostem času odgovarjajo na elektronska sporočila, vračajo klice, so ves čas dosegljivi. Hkrati se rahljajo delovna razmerja, torej je vedno več ljudi v neformalnih oziroma nestandardnih oblikah dela, pri katerih delovni čas sploh ni opredeljen. Platformni delavci recimo. Vedno večje so kategorije ljudi, ki preko takšnih oblik dela delajo strukturirano, po drugi strani pa so tudi tisti, ki imajo redne pogodbe o zaposlitvi, a se od njih pričakuje, da bodo ves čas na voljo. Absurdno je, da moramo uveljavljati pravico do odklopa, ki na evropski ravni sploh ni prepoznana in izpogajana. Pri čemer po mojem mnenju ne gre za nekaj revolucionarnega, saj delodajalec ne bi smel profitirati od vaše delovne sile v času, ko vas za to ne plačuje, saj je to osnova za razmerje med delodajalcem in delavcem. Morale bi obstajati neke omejitve. Skrajševanje delovnega časa v času digitalizacije in avtomatizacije prav tako ne bi smela biti utopija. Ti procesi bi morali voditi v izboljšanje delovnih pogojev, ne le v profite delodajalcev. Pri Evropski konfederaciji

sindikatoev smo pred dvema mesecema izdali študijo, v kateri smo analizirali 119 kolektivnih pogodb iz vseh evropskih držav, sektorjev in z vsemi različnimi modeli, ki vključujejo skrajševanje delovnega časa. Lahko gre namreč za zmanjševanje števila ur v dnevu, skrajšanje delovnega tedna na štiri dni ali skrajšanje delovnega časa skozi celotno obdobje delovnega življenja, da torej v določenih obdobjih delaš manj. Na politični ravni smo morda še daleč od tega, se pa že dogaja na ravni podjetij in sektorjev. Predvsem dobri delodajalci prepoznavajo, da so zadovoljni delavci najboljši recept za povečanje produktivnosti. Na žalost se v evropski debati stvari obračajo v obratno smer, saj obstaja resna grožnja, da bodo odprli direktivo o delovnem času, ki ga bodo omejili na 48 ur na teden, samo zato, da ga bodo lahko fleksibilizirali. Idejo argumentirajo s potrebo po pripravljenosti in militarizaciji. Zaradi trenutne krize torej želijo, da bi se ta varovala zrahljala, in sramotno je, da ravno sindikati obrambe vsaj na evropski ravni to podpirajo. Odgovor prihaja hkrati z idejo o tem, da se mora Evropska unija pripraviti na nove katastrofe in vojne, s čimer želijo normalizirati vse te konflikte in zrahljati delovne standarde, ki smo jih izbrili.

Je to trenutno vaša prevladujoča agenda? Imate v ognju še kaj železa?

» Imamo ga zelo veliko. Trenutno je najbolj pereča evropska agenda, ki jo je Evropska komisija podala na samem začetku mandata in govori o poenostavljenju, kompetitivnosti in deregulaciji, kar v bistvu pomeni, da se mora celoten evropski, tudi socialni model, prilagoditi težnji po tem, da bi Evropa lažje tekmovala s Kitajsko in ZDA, predvsem na ekonomskem področju. V praksi to pomeni, da drvimo v tekmo proti dnu, kjer bomo razrahljali standarde, dali privilegije korporacijam, delali za dobrobit podjetij, ki bodo še malo bolj izkoristili delavce, in se pretvarjali, da smo s tem mogoče prispevali k višjemu BDP in kompetitivnosti. Vprašanje pa je, koliko bomo s tem prispevali h kakovosti življenja ljudi. Proti tej agendi se borimo zelo aktivno. Potem so tu še varčevalni ukrepi, ki jih ponovno uvajajo in silijo države, da privarčujejo. Vemo, da začnejo države najprej varčevati pri socialnih prispevkih, socialni varnosti, socialnih pravicah, javnih storitvah. Države se torej sili, da privarčujejo denar in da tistega, ki ga imajo, vložijo v militarizacijo. Tako na ravni EU kot v dogovorih z zvezo NATO lahko vidimo, da se teži k temu. Malo je debate o tem, kaj si zaslužijo delavke in delavci in kdo bo plačal vse te izdatke. Na drugi strani je Evrop-

ska komisija v teh desetih mesecih, odkar je bila vzpostavljena, sprejela že osem ali devet zakonodajnih iniciativ, ki delajo v dobrobit korporacij, delodajalcev in kapitala, in popolnoma nobene, ki bi naredila kakršenkoli premik na področju sociale ali delovnih razmerij.

Zdaj čakamo oznanilo, da bo decembra predstavljen zemljevid kakovostnih delovnih mest, ki ga je predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen napovedala že na začetku leta, potrdila pa šele prejšnji teden v svojem govoru v Svetu EU. Zelo se borimo, da bi postavili jasno definicijo, kaj so kvalitetna delovna mesta, da bi bil to res celosten pogled na to, kaj se trenutno dogaja s službami v Evropi. Predvsem zaradi podnebnih sprememb in digitalizacije že opažamo, da je ogromno služb izgubljenih in da tudi zaradi te deregulacijske agende naše pravice že kršijo, da bi naslovili neke nove izzive. Kar poskušamo umestiti v ta zemljevid, je ravno pravica do odklopa, da se naslovi psihosocialna tveganja, torej stres na delu in prevencija tega, kar je pač vezano na varstvo in zdravje pri delu. Da se torej v bistvu naslovi pravičen prehod, da se omogoči delavcem, ki bodo šli čez spremembe v svojih delovnih okolišjih zaradi podnebnega prehoda, da je ta prehod pravičen in da se naslovi umetno inteligenco in algoritemski menedžment, ker se zaradi razvoja digitalizacije pobira ogromno podatkov o delavcih in prihajamo do tega, da si danes lahko odpuščen samo zaradi algoritma, brez kakršnekoli pojasnitve, kaj se je s tvojim delovnim razmerjem sploh zgodilo. Borimo se tudi za revizijo direktiv o javnem naročanju, ker želimo zagotoviti, da se ves javni denar nameni določenim pogojenostim družbe. Da se torej spoštuje pravila o javnem naročanju in da ne bi bil edini kriterij najnižja cena, ker to pomeni nižje plače in slabšo kakovost delovnih pogojev. V bistvu spreminjamo direktive o javnem naročanju in se borimo za demokracijo na delovnih mestih, torej za delavske svete, pravice delavcev do informiranja in soodločanja ter do kolektivnih pogajanj. To je skupek najpomembnejših stvari, niti slučajno pa ne vse, za kar se trenutno borimo.

Imate sogovornike v evropskem vrhu?

» Zelo se čuti sprememba v političnem prostoru, ki se je zgodila z zadnjimi evropskimi volitvami in se kaže v tem, da je najmočnejša trenutno konservativna opcija EPP z veliko podporo skrajne desnice. V Evropskem parlamentu še nikoli ni bilo toliko skrajno desnih poslancev, zato je težko najti sogovornika, ki bi bil pripravljen zagovarjati socialne, delavske teme. Še najbolj so to bolj leve in sredinske stranke,

ki so pa v manjšini, zato je težko upati na neke bolj progresivne politike. Podobno je v Evropski komisiji. Von der Leyen vsaj v tem mandatu ni največja zagovornica ali zaveznica delavcev. Komisarka za delo Roxana Minzatu ima sicer dobre namene, a je zaradi njene politične nemoči vprašljivo, kaj lahko doseže. Evropska komisija je pač sestavljena iz predstavnikov desne in skrajno desne opcije, ki daje jasno prioriteto strani delodajalcev. Vsa ta agenda jim je pisana na kožo. Mi smo optimistični, da bomo vsaj z zemljevidom kvalitetnih delovnih mest nekako vzpostavili ravnovesje ali pa to vsaj poskušali. Kaj bomo konkretno dobili od tega, pa bomo videli decembra.

Se vam zdi smiselno, da se ljudi na poziciji moči nagovarja z druge pozicije moči, ali bi morali bolj delovati od spodaj proti vrhu? Se mora za mobilizacijo delovnega telesa zgoditi kaj radikalnega, kot je padec nadstreška v Srbiji ali izklop družbenih omrežij v Nepalju? Nam gre v Evropi preveč dobro, da bi se tudi sami borili s protesti, stavkami?

» To je ključno vprašanje, s katerim se ukvarjamo zadnje mesece. Kolikor analiziramo situacijo, bi rekla, da še nikoli ni bilo tako slabo, kot je sedaj, točka preloma je že za nami. Evropska komisija in delodajalci svoje agende sploh ne skrivajo več. So popolnoma na isti agendi, kot jo lahko vidimo v ZDA s Trumpom, vsa inspiracija prihaja od tam. Vemo, kakšne politike so to, gre za skrajno desnico, ki jih vodi. Zato mislim, da bi se morali ljudje temu bolj jasno zoperstaviti. V Bruslju vidimo te trende zelo jasno, ko jih poskušamo predstaviti delavkam in delavcem, ki jih na žalost že občutijo, se pa sprašujem, če znajo sami narediti te povezave. Kajti, ko poskušamo mobilizirati ljudi, se znajdemo pred težko nalogo. Seveda ne pričakujem, da bodo vsi sledili evropski politiki in razumeli vse direktive, ampak mi jim poskušamo zelo jasno povedati, kako bodo vplivale na njihovo vsakodnevno življenje. Zdi se mi, da so ljudje danes precej preobremenjeni s svojimi vsakodnevnimi skrbmi, z vsem, kar gre narobe. Zato se jih veliko od njih zateka k bolj pasivni drži in morda ni pravično reči, da nam še ne gre tako slabo, da bi se moralo za mobilizacijo zgoditi kaj katastrofalnega. Zdi se mi, da nam gre že precej slabo, samo da ljudje mogoče res ne poznajo vzrokov in posledic, da bi ustvarili pritisk na tiste, na katere bi morali. Čez vikend smo lahko v Londonu videli, kako veliko ljudi za te frustracije krivi druge, migrante, sodržavljane, ne pokaže pa s prstom na elite, odločevalce, korporacije, ki nam odvzemajo pravice. Zato bi morali

več usmeriti v komunikacijo in izobraževanje ljudi, da se tega začnejo zavedati, saj bi se njihov bes, če bi dovolj jasno videli to sliko, ki jo vidim sama, dovolj izkristaliziral, da bi jih pognal na ulice. Mislim, da bi jim bilo mar, ker bi razumeli, kako bo to vplivalo nanje, in bi se hoteli temu zoperstaviti. Se pa zaenkrat, pozivom navkljub, ne mobilizirajo tako, kot bi si želeli. Trenutno se zelo borimo, da bi skordinirali evropske sindikate, jih povezali v velike demonstracije, da bi lahko enotno naslavljali vse te težave, a imamo največjo težavo v tem, kako to skomunicirati ostalim sindikatom in posledično delavcem.

Vprašanje je tudi, koliko res lahko naredijo delavci sami. Sindikat pristaniških delavcev v Genovi je napovedal blokado izraelskega tovara, če bodo izgubili komunikacijski stik s humanitarno flotiljo. Je ta sploh možna?

» Vedno sem optimistična in mislim, da mednarodna solidarnost in povezanost delavk in delavcev v resnici lahko zaustavi dovoz orožja v Izrael. Če bi večkrat izkoristili sredstva, ki jih imamo, lahko zaustavimo vse: šole, promet, javne in privatne storitve. Seveda vedno poskušamo z dogovorom, s pogajanjem, vedno poskušamo najti ravnovesje, a ko to ne zadostuje, je naša največja moč, da gremo na stavko, protestiramo na ulice in torej zapremo delovne obrate, zaustavimo našo delovno silo. Zelo težko vplivamo na razmerje moči v Evropskem parlamentu ali pri komisiji, imamo pa moč kontroliranja svojih teles, ki se morda odločijo ne opraviti dela in s tem pošljejo zelo jasen signal.

Za konec še to: minimalno plačo smo si že priborili. Bi si morali tudi maksimalno?

» Evropska komisija je leta 2022 sprejela direktivo o minimalni plači in na žalost je že ta direktiva, ki res predstavlja minimum, trenutno pod vprašajem, ker je Danska vložila sodni primer tožbe Evropskega parlamenta in Sveta EU, rekoč, da nimata pristojnosti sploh govoriti o minimalni plači ali kolektivnih pogajanjih. 11. novembra bomo videli, kakšno stališče bo do tega zavzelo sodišče Evropske unije. Meni se zdi, da EU absolutno ima to pristojnost, saj mora skrbeti za ravnovesje in dostojnost plač, za preprečevanje revščine. Maksimalna plača bi bila še korak naprej in verjetno bi marsikdo podvomil v pristojnost, kdo lahko to določi. Bi si pa želela, da bi nekoč prišli do tega. Da bi torej prenehali z razlikami med plačami, kajti prav te, skupaj z možnostjo izplačevanja dobičkov in dividend, ustvarjajo bilijonarje, ki uničujejo naš socialni model in ga ne krepijo. ☘

Nižji davek za višjo bralno kulturo

Kako bi sprememba DDV na knjige lahko vplivala na njihovo prodajo

Pia Nikolič
foto: pixabay

Knjižna založba Beletrina je ena največjih slovenskih založb. V leto 2025 se je podala z napovedjo tiskanja sedemdesetih novih domačih in prevodnih del, kar je ob približno šest tisočih novih naslovih v slovenščini na letni ravni sicer bolj kot ne kaplja v morje, a za eno samo založbo predstavlja precejšnjo produkcijo in tudi precejšen zalogaj. Ob napovedih, da se sooča s finančnimi izzivi, pa so se ponovno začela pojavljati vprašanja glede tega, ali bi morali v Sloveniji uvesti ničelni davek na knjigo. Sosednja Italija se je pred desetimi leti odločila znižati davek na knjige iz 25 na štiri odstotke.

Slovenija se je z začetkom leta 2020 odločila za znižanje obdavčitve knjig in drugih publikacij z 9,5 na pet odstotkov, vendar se cene knjig niso znižale, temveč so ostale enake. Po spremembi se v državni proračun letno izteče okoli 8,5 milijona evrov manj davka. Evropska zakonodaja tedaj še ni omogočala, da bi uvedli ničodstotni davek, a je bila ta ovira leta 2022 odstranjena. Danska, ki ima najvišji (25-odstotni) davek na knjige v Evropi, je že napovedala, da bo bralno krizo reševala prav z uvedbo ničodstotnega davka, čeprav bi jo to stalo 44 milijonov evrov na leto. Verjame, da bo to dvignilo bralno kulturo, saj po podatkih Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) 24 odstotkov danskih petnajstletnikov sploh ne razume več preprostih besedil.

Na Hrvaškem so pred tridesetimi leti

stopili na obratno pot in uvedli 20-odstotni davek na knjige, a so ga potem zaradi slabe prodaje tudi izjemno znižali. Danes Hrvaška Slovenijo močno prehiteva po številu izdanih knjig, za strokovne, znanstvene, umetniške, kulturne, izobraževalne knjige ter učbenike, natisnjene na papirju, pa ima že danes ničodstotni davek.

V državni proračun se v Sloveniji iz naslova davka na knjige steče med štiri in pet milijoni evrov, kar je glede na vse prihodke zanemarljiv znesek. Znižanje davka, če bi se v tem primeru znižala tudi cena knjig, pa bi bilo za bralno pismenost neprecenljivo.

Po besedah pisatelja satire Slavka Gaberca po trenutnih dajatvah »avtorju ostane par evrov po prodanem izvodu in si lahko s tem kupi dve žemlji ali paket zobotrebcev«. Kot samozaložnik mora namreč za tiskarno odšteti 25-odstotni DDV, distributerju plačati 50-odstotno provizijo, nato pa Finančni upravi RS še enkrat odšteti 25-odstotni DDV.

Slovenski trg je sicer specifičen, saj ima v primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami izjemno dobro razvitega enega od poslednjih ostankov socializma – sistem javnih knjižnic. A težko je dejati, kaj je vzrok in kaj je posledica slabe prodaje. Morda več ljudi hodi v knjižnice ravno zato, ker se povprečna cena knjige giblje že okoli tridesetih evrov na knjigo, medtem ko na večjih trgih, kot je britanski, zlahka kupimo knjige tudi za pet do deset evrov. A britanski izvodi so pogosto v mehki vezavi

in takšnih slovenske knjižnice zaradi hitre obrabe ne marajo kupovati. Ker so prav knjižnice največji odkupovalci knjižnih naklad, se slovenski založniki raje odločajo za dražje trde platnice.

Primer znižanja davka na knjige s 25 na šest odstotkov na Švedskem je pokazal, da novih bralcev s tem najverjetneje ne bi dobili, saj so po uvedbi nove tarife več knjig kupovali predvsem že obstoječi bralci. Direktorica Javne agencije za knjigo vsekakor verjame, da so za dvig bralne kulture nujni še drugi spremljevalni ukrepi. Za časopis Delo jih je nekaj našela, med njimi: »zagotovljena namenska sredstva za prenove šolskih knjižnic, uvajanje vsakodnevne branja na papirju za vse otroke v času vzgojno-izobraževalnega procesa, dodatne kampanje za spodbujanje branja in aktivno usmerjanje v družinsko branje in – kar bi zahtevalo znatna sredstva, uvedeno pa bi bilo lahko po italijanskem vzoru – boni za mlade oziroma dijake za nakup knjig«.

V primeru, da so knjige za kupca predrage, lahko poseže tudi po načeloma cenejših elektronskih knjigah, ki pa jih od nedavnega nič več ne more kupiti pri Biblosu, ki je deloval pod založbo Beletrina, kjer za njegov propad krivijo Ministrstvo za kulturo. Menijo tudi, da je država »z nepremišljeno odtegnitvijo podpore Biblosu, ki je v sodelovanju s slovenskimi knjižnicami dobro desetletje uspešno skrbel za izposojanje e-knjig, in z vzpostavitvijo platform COBISS Ela znatno poslabšala dostopnost slovenskega jezika v digitalnem okolju«.

Združenje splošnih knjižnic je sicer dejalo, da je sodelovanje z Beletrino prekinilo, ker niso mogli pristati na enostranski dvig uporabnine in so morali najti vzdržnejšo rešitev. COBISS Ela ima namreč drugačen model, saj se izposoja plača šele, ko si član knjižnice knjigo izposodi, sistem Biblos pa je zahteval, da so knjižnice elektronske knjige kupovale vnaprej, plačevale še uporabnino in druge stroške vzdrževanja.

Tudi na področju elektronskih knjig torej prihaja do problemov, ki bi jih morda lahko vsaj delno rešili z nižjim davkom na knjige, a le če bi se ob tem založbe zavezale (tako kot so se že nekod v tujini), da bodo zaradi tega cene knjig dejansko znižale. **66**

Evropska solidarnost je mrtva črka na papirju

Simon Smole
foto: pixabay

ITUC (International Trade Union Confederation, v prevodu: Mednarodna konfederacija za trgovanje, op. a.) je glavna svetovna sindikalna organizacija, ki zastopa interese delavcev z vsega sveta. Vsako leto objavi poročilo o planetarnem stanju delavskih pravic. V ta namen so sestavili indeks pravic. Gre za edinstven in celovit pregled pravnega varstva delavcev, ki 151 držav razvršča glede na izbranih 97 kazalnikov, izpeljanih iz konvencij in sodne prakse Mednarodne organizacije dela.

Globalni indeks pravic ITUC za leto 2025 razkriva kontinuiran planetaren napad na pravice delavcev s strani avtoritarnih režimov in okrepljenih skrajnih desničarskih političnih sil, ki jih financirajo bogataške elite. Na podlagi glavnih kazalcev letošnjega indeksa lahko sprejmemo tezo, da se globalno upadanje spoštovanja delavskih pravic ne le nadaljuje, temveč se krnitev po vojni doseženega standarda delavskih pravic pospešuje. Leta 2014 je najvišjo oceno za varstvo delavskih pravic prejelo 18 držav. Danes jih ta standard izpolnjuje le še sedem. Če se bo trend nadaljeval, kmalu ne bo več države, ki bi se lahko pohvalila s celovito zaščito pravic delavcev.

Najbolj presenetljiva je ugotovitev, da Evropa in Amerika beležita najslabše rezultate od začetka indeksiranja leta 2014. Evropa (2,78) je dosegla najslabši rezultat do sedaj. V zadnjih desetih letih beleži največji upad med vsemi regijami sveta. Le sedem držav ima zdaj najvišjo oceno 1 za spoštovanje pravic delavcev v primerjavi z 51 državami oziroma vsako tretjo, ki ima oceno 5 in 5+.

Poglejmo še nekaj povednih podatkov iz poročila: kar 87 odstotkov držav je kršilo pravico do stavke, pravico do kolektivnih pogajanj pa 80 odstotkov. Dostop delavcev do pravnega varstva je bil omejen v 72

odstotkih držav, kar je največji delež doslej. Deset držav, ki so najmanj prijazne delavcu so: Bangladeš, Belorusija, Ekvador, Egipt, Esvatini, Mjanmar, Nigerija, Filipini, Tunizija in Turčija. S povprečno oceno 4,68 sta najslabši regiji za delavce Bližnji vzhod in Severna Afrika. 75 odstotkov držav je delavcem odvzelo pravico do ustanovitve sindikata ali včlanitve vanj.

74 odstotkov držav je oviralo registracijo sindikatov, 45 odstotkov držav pa je omejilo svobodo govora in zbiranja. Delavci so bili aretirani in pridržani v 71 državah, žrtve nasilja pa so bili v 40 državah.

Generalni sekretar ITUC Luc Triangle je ob razkritju teh števil dejal: *»Indeks globalnih pravic ITUC za leto 2025 razkriva posledice razkroja sistema, zgrajenega po drugi svetovni vojni, ki je temeljil na sindikalnih pravicah in socialni pravičnosti. Vlade so desetletja sodelovale pri deregulaciji, neoliberalizmu in zanemarjanju delavcev, kar je vodilo do zatona delavskih pravic. To je milijone ljudi potisnilo na rob in utrljalo pot ekstremizmu in avtoritarizmu, ki zdaj ogroža demokracijo.«*

Posebej zaskrbljujoče je širjenje zakonov o »tujih agentih«, predvsem v državah srednje in vzhodne Evrope, Aziji in Afriki. Ti zakoni, zaviti v jezik nacionalne varnosti, so usmerjeni proti sindikatom in skupinam civilne družbe, omejujejo financiranje in kriminalizirajo mednarodno solidarnost. V Hongkongu sindikalistom

grozi do dvajset let zapor zaradi izmenjave informacij s partnerji iz tujine. Podobni trendi pa se pojavljajo tudi v Indiji, Kazahstanu, Ugandi in Keniji.

Kljub represiji se delavci še naprej organizirajo in žanjejo pomembne uspehe. V Indoneziji so sindikati razveljavili dele represivnega zakona, imenovanega omnibus, ki je v imenu gospodarske rasti omejeval delavske pravice in ogrožal okolje. Na Slonokoščeni obali so si delavci DHL priborili pravico, da se sindikalno organizirajo. V Gani je bilo zaradi pritiska sindikatov preklicano rudarsko dovoljenje, ki bi odprlo vrata izkoriščanju narave in delavcev. Vse to so zmage kolektivnega delovanja.

A teh zmag ne bi smeli slaviti kot enkratnih dosežkov, ampak bi morali postati norma. V svetu, ki spoštuje pravice, sindikati sedijo za pogajalsko mizo z delodajalci, država pa strogo kaznuje vsako kršitev delavske zakonodaje. Sindikati so največja demokratična sila na svetu. Močni sindikati pomenijo večjo enakost, varnejša delovna mesta, lahko organizirajo demokracijo na delovnem mestu, torej je pospeševanje delavske organiziranosti v interesu vseh nas. Slovenija na indeksu zaseda sredino in je nekje v evropskem povprečju. Glede na to, da v vladi sedi stranka, ki se ima za socialistično, to ni ravno uspeh. Ob tem je najbolj zaskrbljujoče, da je področje, ki najhitreje nazaduje, ko gre za delavske pravice, Evropa. **“**

Koliko darovanega denarja pride do pomoči potrebnih?

Petra Znoj
foto: barniimages, nb

Vsakič ko nakažemo denar v humanitarne namene, se nam poraja vprašanje: Koliko ga dejansko pride do ljudi, ki pomoč potrebujejo, in koliko ostane organizacijam za njihove stroške? To vprašanje ni nepomembno, saj želimo biti prepričani, da naša solidarnost resnično doseže tiste, zaradi katerih smo darovali. Odgovor pa ni vedno enoznačen, saj so organizacije različno velike, delujejo na različne načine in imajo različno urejene stroške delovanja.

Slovenska Karitas je v letu 2024 razpolagala s skupnimi odhodki v višini nekaj več kot 23,6 milijona evrov, od tega pa je približno 18 milijonov namenila različnim programom pomoči v Sloveniji in tujini. Največji del sredstev je bil usmerjen v podporo družinam in posameznikom v stiski, pomoči ob naravnih nesrečah ter v projekte, namenjene otrokom, starejšim, bolnim in invalidnim. Pomemben del pomoči pride do ljudi neposredno v obliki hrane, oblačil, denarne podpore ali plačila stroškov, ki jih sami ne bi zmogli pokriti. Za delovanje organizacije, ki vključuje administrativne stroške, plače zaposlenih in podporo programom, je Karitas porabila nekaj manj kot milijon evrov, kar pomeni približno 4,2 odstotka vseh izdatkov, dodatnih 259 tisoč evrov oziroma okoli 1,1 odstotka pa je šlo za izvedbo dobrodelnih akcij in zbiranje sredstev. Če seštejemo vse oblike pomoči, se pokaže, da je od 90 do 95 odstotkov vseh sredstev prišlo neposredno do prejemnikov, razlika, ki jo predstavljajo stroški delovanja in kampanj, pa ostaja razmeroma majhna, kar

potrjuje, da Karitas večino zbranega denarja učinkovito usmerja v konkretno podporo ljudem v stiski.

Pri Rdečem križu je slika nekoliko drugačna kot pri nekaterih drugih organizacijah, saj so lahko stroški delovanja in zbiranja sredstev pri določenih akcijah občutno višji. V preteklosti so denimo ob akciji Teden solidarnosti pojasnili, da približno 70 odstotkov zbranih prispevkov namenijo neposredno pomoči prizadetim ob naravnih in drugih nesrečah, preostalih 30 odstotkov pa pokrije stroške organizacije akcije, kot so logistika, prevozi, skladiščenje in komunikacija. To pomeni, da se pri takšni akciji okoli tretjina denarja ne porabi neposredno za hrano, oblačila ali denarno podporo, temveč za zagotavljanje, da pomoč sploh lahko pride do ljudi. Takšni stroški so nujni, saj brez zaposlenih in prostovoljcev, ki usklajujejo delo, brez prevozov in skladiščnih prostorov, pomoč enostavno ne bi bila izvedljiva. Rdeči križ sicer vsako leto objavi svoja poročila, vendar iz njih ni vedno jasno razvidno, koliko denarja je bilo porabljenega za neposredno pomoč in koliko za administrativno podporo. Poleg tega se deleži med lokalnimi območnimi združenji lahko precej razlikujejo, saj so odvisni od števila prostovoljcev, obsega akcij in razpoložljive infrastrukture. V poročilih teh združenj so sicer navedeni podatki o prostovoljskem delu, materialni pomoči in izvedenih programih, a natančne ločitve med stroški, ki pomenijo neposredno pomoč, in tistimi, ki zagotavljajo delovanje organizacije, pogosto niso predstavljene na enoten način.

Ključna razlika med humanitarnimi

organizacijami je v razmerju med stroški delovanja in neposredno pomočjo. Pri nekaterih je delež, ki ga porabijo za administracijo, res nizek, pri drugih nekoliko višji, a vsem je skupno, da največji del zbranega denarja namenijo tistemu, kar je bistvo njihovega poslanstva – pomoči ljudem v stiski. Stroški, ki jih imajo, niso sami sebi namen, temveč so povezani s tem, da imajo zaposlene, ki skrbijo za administracijo in finančno poslovanje, prostovoljce, ki jih je treba usmerjati in usposablјati, ter številne projekte, ki zahtevajo načrtovanje, izvedbo in poročanje. Brez teh podpornih dejavnosti organizacije ne bi mogle učinkovito delovati, saj pomoč potrebuje tako organizacijo kot tudi nadzor.

Za darovalce je ključno, da imajo možnost vpogleda v to, kam gre njihov denar, in slovenska zakonodaja jim to omogoča. Organizacije, ki izvajajo javne zbiralne akcije, morajo po njihovem zaključku pripraviti in objaviti poročilo o porabi sredstev, ki je dostopno vsem. Na voljo je v evidencah AJ PES, pri ministrstvih in na spletnih straneh samih organizacij. Poleg tega vsaka večja organizacija vsako leto objavi letno poročilo, pogosto tudi revizijo ali preglednico, v kateri so prikazani prihodki in odhodki, razdeljeni na programe pomoči ter na stroške delovanja in zbiranja sredstev. Tako lahko vsakdo, ki želi preveriti učinkovitost delovanja določene organizacije, to tudi stori. Posebej koristno je pogledati, kolikšen delež denarja je bil namenjen notranji infrastrukturi, koliko komunikaciji, promociji in pridobivanju novih donatorjev, saj gre za stroške, ki jih ljudje pogosto spregledajo, a lahko predstavljajo pomemben del proračuna.

Pomembno je tudi razumevanje, da nobena organizacija ne more delovati brez določenih stroškov. Potrebuje ljudi, prostore, sredstva za logistiko in komunikacijo, kar pa ne pomeni, da so ta sredstva izgubljena – ravno nasprotno, omogočajo, da pomoč sploh pride do tistih, ki jo najbolj potrebujejo. Bistveno je, kako velik delež ti stroški predstavljajo v primerjavi z neposredno pomočjo, in predvsem, kako pregledno organizacije o njih poročajo javnosti.

Ko torej naslednjič pošljemo SMS, nakažemo prispevek ali se odločimo za donacijo, se lahko zanesemo, da bo naš dar postal del večje zgodbe pomoči. Zavedati pa se moramo, da nekaj evrov vedno ostane tudi za podpirne dejavnosti, brez katerih pomoč ne bi mogla doseči svojega cilja. Prav transparentnost, redna poročila in pripravljenost organizacij, da pokažejo, kako ravnaajo z zbranimi sredstvi, pa so tisto, kar ohranja in krepi zaupanje darovalcev. “

»Prostovoljstvo je največ, kar lahko daš – in največ, kar lahko prejmeš.«

– Katja Simončič, prostovoljka

Petra Znoj
foto: osebni arhiv

Ko se Katja Simončič s partnerjem iz Turčije dobi v knjižnici v Ljubljani, morda na prvi pogled ne deluje, kot da dela kaj posebnega. Kdo bi lahko celo rekel, da je to le učna ura slovenščine ali pogovor o domačih nalogah. V resnici pa je v tem odnosu skrito nekaj veliko večjega: razumevanje, potrpežljivost, človečnost in zaupanje, ki raste počasi, z vsakim srečanjem. Katja je prostovoljka Slovenske filantropije in mentorica mladim migrantom. Njena zgodba ni zgodba nekoga, ki je želel reševati svet. Je zgodba nekoga, ki verjame v moč pogovora in v to, da lahko vsak – čisto vsak – naredi nekaj dobrega.

Prostovoljstvo v Katjino življenje ni vstopilo naenkrat. Korenine njenega delovanja segajo v čas otroštva, ko so njeni starši v devetdesetih letih odprli vrata begunskim študentom iz nekdanje Jugoslavije. Spominja se dekleta iz Zadra, ki je eno leto živelo pri njih in z njo hodilo v šolo. Kot otrok se tega še ni zavedala, kot odrasla pa je spoznala, kako veliko srečo je imela in da ima dolžnost, da to srečo deli. Ko ji je pri enajstih letih umrla mama, je najstništvo postalo še težje. Bila je izgubljena, sama, nerazumljena in prav to obdobje jo je spodbudilo k temu, da želi danes pomagati mladim, ki so se znašli v podobnem čustvenem kaosu. Ko je med študijem eno leto živela na Kitajskem, je na lastni koži občutila, kaj pomeni biti tujec. Ne glede na to, koliko jezika se naučiš, kolikokrat se nasmehneš ali potrudiš – izstopaš. In to izkušnjo nosi s sabo še danes, ko kot mentorica dela z mladimi, ki so se znašli v novem, neznanem svetu.

Pravi, da je čisto naključno med korono na Facebooku zasledila objavo Slovenske filantropije, da iščejo mentorje za mlade migrante. Zdelo se ji je, kot da je ta poziv napisan prav zanjo. Kombinacija dela z mladostniki in migranti ji je bila pisana na kožo. Prijavila se je in začela z usposabljanji. Danes prostovoljstvu namenja več večerov na teden. A ne razmišlja o tem, koliko časa ji to vzame. »Vsakič, ko se z

mentorirancem dobiva, grem domov z več energije, kot sem je imela prej. Včasih me prav ta pogovor poživi.«

Katja je mnenja, da imajo ljudje do prostovoljstva pogosto predsodke. Ne zato, ker ne bi želeli pomagati, ampak ker jih je strah – da niso dovolj pametni, dovolj izobraženi, da nimajo česa ponuditi. A resnica je, da največ, kar lahko človeku daš, ni znanje, ampak čas, pozornost in prisotnost. »Ljudje mislijo, da morajo znati nekaj posebnega. Da če ne znaš matematike, ne znaš jezika, ne moreš nič pomagati. Ampak že to, da si tam in poslušаш nekoga, naredi veliko. Včasih je to največ, kar lahko komu daš.«

Slovenska filantropija prostovoljcem nudi podporo in prostor za rast. V mentorstvo nikoli ne vstopa prisiljeno. Vsak prostovoljec lahko pove, s kakšno osebo bi rad delal. Ponavadi najraje z otroki, s starejšimi, z najstniki, z ženskami, z družinami. Katja je takoj vedela: najstniki so njena

skupina. In res je – z migrantom iz Turčije, ki je moral opravljati popravni izpit iz slovenščine v srednji šoli, sta vzpostavila globok odnos. Največja težava ni bila v slovnici, temveč v književnosti. Kaj bo mlademu Kurdu povedal Ivan Cankar? Kako naj razume Prežihovega Voranca? A z vztrajnostjo, pogovori in vajo mu je uspelo. Izdelal je popravne izpite, naslednje leto naredil razred brez njih in zdaj si postavlja višje cilje. Katja ga spremlja kot opora, kot sogovornica, kot nekdo, ki mu reče: »Verjamem vate.« Ni pa vse samo učenje. Včasih pride na srečanje utrujen, potrtn, zmeden. In takrat se ne uči. Takrat se samo pogovarjata. Tudi to je prostovoljstvo. Biti tam. Biti človek.

Malo v hecu sem Katjo povprašala, kaj meni o tem, da nobeno dejanje ni popolnoma nesebično. »Tudi če se kot prostovoljec vprašaš, kaj boš imel od tega, in to ni nesebično dejanje, je OK. Če se boš ob tem dobro počutil, če boš z nekom vzpostavil vez, če ti bo hvaležen pogled dal občutek smisla – zakaj bi bilo to slabo? Vsi dajemo iz različnih vzgibov.« Čeprav gre pri prostovoljstvu na videz za pomoč drugim, vedno prinese nekaj tudi tistemu, ki daje. In v tem ni nič napačnega. »Jaz sem mogoče šla v to tudi zato, ker sem si želela, da bi s kom spletla prijateljstvo. Mogoče je bil to moj sebičen razlog. Ampak danes vem, da sem v tem odnosu dala ogromno – in še več prejela.«

Zdi se ji, da v Sloveniji še vedno premalo govorimo o prostovoljstvu. Po eni strani se na področju solidarnosti odvijajo tako zbiralne akcije kot tudi druga pomoč pri naravnih nesrečah, donacije. A ko gre za čas, se pogosto ustavi. Še posebej med mladimi. Morda zato, ker v šolah o tem ne govorimo. Morda zato, ker ni sistemske podpore. »V osnovnih in srednjih šolah bi morali imeti nekoga, ki bi to predstavil. Koordiniral. Povabil. Mnogi mladi bi se prostovoljstva lotili, če bi sploh vedeli, da obstaja. Če bi jim kdo pokazal, kako.«

Prostovoljstvo ne pomeni, da moraš koga peljati domov ali mu nuditi vse, kar imaš. Dobivaš se v javnih prostorih, knjižnicah, skupnostnih centrih. Ohranjaš distanco, če ti je to pomembno. Lahko samo poslušаш. Lahko se samo pogovarjaš. Lahko ne znaš ničesar razložiti, pa si vseeno nekemu pomoč, ki jo v tistem trenutku potrebuje. In ne rabiš biti svetnik. Lahko si samo človek.

»Želim si, da bi več ljudi preizkusilo prostovoljstvo. Ne zato, ker bi s tem reševali svet. Ampak zato, ker bi morda prvič videli, kako močni so lahko. In kako močno je lahko tisto, kar se zdi majhno – en pogovor, en nasmeh, ena ura v dnevu. To niso mala dejanja. To so dejanja, ki spreminjajo svet,« zaključuje Katja. ☺

Talibani pustili ženske umirati pod ruševinami

Simon Smole
foto: wiki

Vpotresu z magnitudo 6,0 po Richterjevi lestvici, ki je 31. avgusta tik pred polnočjo prizadel vzhodni Afganistan, je umrlo več kot 2.200 ljudi. Razglasili so ga za najsmrtonosnejši potres v zadnjih desetletjih. Kot je to ponavadi, je prvotnemu sunku sledilo še nekaj popotresnih, kar je število žrtev še povečalo. Svetovno javnost je poleg katastrofe pretresel tudi odnos talibanskih oblasti do žensk, ki so postale glavne žrtve potresa.

Humanitarni delavci na terenu zaradi talibanskih odlokov, ki moškim prepovedujejo dotik moškega in ženske, ki ni njihovaegova žena ali sorodnica, teh ne smejo niti zdravstveno oskrbeti. Čeprav talibani niso objavili podatkov o žrtvah po spolu, zdravniki in humanitarni delavci poročajo, da je med ženskami nesorazmerno več žrtev. »Talibanski odloki ženskam prepovedujejo prosto gibanje brez moškega skrbnika, prepovedujejo jim številne oblike dela in omejujejo dostop do zdravstvene oskrbe,« piše v poročilu Misije Združenih narodov za pomoč v Afganistanu. ZN ocenjujejo, da so potresi v državi z eno najvišjih stopenj umrljivosti mater v Aziji prizadeli tudi približno 11.600 nosečnic.

Da bi dosegle preživele ženske, se morajo nevladne organizacije držati politike talibanov in torej na teren napotiti zdravnice, a tu nastane nov problem. »Imamo dovoljenje za delo z ženskim zdravstvenim osebjem, vendar jih mora spremljati moški sorodnik,« pravi eden od tujih humanitarcev na terenu. Tiste agencije, ki nimajo zaposlenega ženskega osebja, lahko zgolj opazujejo, kako ženske več dni trpijo poškodovane, saj se jih moški humanitarni delavci ne smejo dotikati. Novinar New York Timesa, ki je dan po potresu prispel na prizadeto območje, je zapisal, da med pripadniki reševalnih služb ni videl niti ene ženske. Reševalci so ženske ponekod iz ruševin vlekli za oblčila, kar je pogosto povzročilo dodatne

poškodbe.

»Občutek je bil, da so ženske nevidne,« je po poročanju India Today dejal Tahzeebullah Muhazeb, 33-letni prostovoljec. Povedal je, da so ranjene ženske ostajale ujetе pod ruševinami, ker so se jih reševalci

oklevali dotakniti in spraviti na varno. Tiste, ki so bile v potresu poškodovane, so ure in ure čakale, da so na območje prispele reševalke in zdravnice. »Najprej smo oskrbeli moške in otroke, ženske pa so sedele drugje in čakale na pomoč,« je opisal dramatično situacijo.

Postavlja se tudi vprašanje, kako bodo ženske v prihodnosti lahko dostopale do pomoči za soočanje s travmami, posebej tiste, katerih moški družinski člani so umrli. Ustrezno zdravstveno oskrbo onemogoča tudi vse večje pomanjkanje afganistanskih zdravnic, saj talibani študentkam prepovedujejo vstop v srednje šole in na univerze, kar pomeni, da se kader zdravnic ne obnavlja in, da bo kmalu zdravniški poklic v popolni domeni moških. Poročilo Združenih narodov iz avgusta lani je ugotovilo, da je afganistanska talibanska vlada v treh letih na oblasti »namerno prikrajšala« najmanj 1,4 milijona deklic za pravico do izobraževanja. Od aprila 2023, ko je

Unesco zadnjič opravil štetje, približno 300.000 deklic ne obiskuje več šole, je sporočila organizacija in opozorila, da je ogrožena »prihodnost celotne generacije.«. Državo poleg naštetega pesti tudi zmanjšanje financiranja zdravstva s strani tujih držav. Zaradi zmanjšanja ameriške pomoči se je letos na prizadetih območjih zaprlo že približno 80 zdravstvenih ustanov, zaradi škode, ki jo je povzročil potres, pa je bilo treba zapreti še 16 bolnic.

Nemalokrat naravne katastrofe razkrijejo, kako globoko zakoreninjene in škodljive so določene politike in družbene prakse v državi. Talibanski sistem »spolnega apartheida« ne le, da povzroča družbeno, ampak tudi konkretne smrti žensk. Vendar glavni krivec za slab položaj žensk v Afganistanu ni ne Koran, ne nauk, ki ga uči vera. Problem je v slabi razlagi vere in v

interesu nekaterih, ki bi radi svojo ideologijo uresničili z napačno razlago verske literature in zavajanjem verujočih.

Koran podaja uravnotežene vrednote in kvalitete ženske in moškega ter se sklicuje na identično duhovno dolžnost vernice in vernika brez ozira na spol. Pojmi, kot so čistost, predanost, resničnost in pobožnost, pa so razumljivo tekom islamske zgodovine dobili tudi politično in socialno dimenzijo. V primeru Talibanov gre za radikalno različico, ki je vredna obsojanja in odprave. A kaj, ko so Talibani premagali kolonizatorja in jih mnogi še zmeraj povezujejo z osvoboditvijo. No, ženske jih zagotovo ne in protesti se kljub brutalnemu obračunavanju s protestnicami odvijajo vse od nastopa talibanske vlade, takoj po potresu pa so oblasti celo zagrozile z likvidacijami, če bi se v popotresnem času ženske na ulicah znova zbrale in zahtevale enako obravnavo, ko gre za življenje in smrt. “

Hrvaška Istra – meka za kriminalce, ali pač?

Interni dopis policista prestrašil prebivalce

Pia Nikolić

foto: zajem zaslon

»Puli vlada kruta skupina zločincev. Napadi, zastraševanje prič, brisanje video materiala ...« je del zapisa, ki je pred približno dvema tednoma zajadral po svetovnem spletu. Menda naj bi ga napisal načelnik tamkajšnje policije. Portal Istra 24 je kasneje potrdil, da gre za besede, zapisane v internem dokumentu, ki ga posedujejo tudi sami in je pravzaprav star že več kot eno leto. Nastal je po neuspehi raciji v enem od najpopularnejših puljskih barov.

Nekateri od aretiranih v raciji naj bi pri sebi obdržali mobilne telefone in nato iz vozila pošiljali glasbena sporočila nekaterim policajem. Ena od pesmi je bila »Nazdravit ču dušmanima« [v prevodu: »Nazdravil bom svojim sovražnikom«, op. a.], idejo za takšno postopanje pa naj bi aretiranci dobili pri kriminalcih iz Mehike ali Srbije.

Šlo naj bi za skupino približno dvajsetih moških, ki so po besedah hrvaške istrske policijske uprave v zadnjih dvajsetih letih prerasli v pravo zločinsko združbo. V njej naj bi bil tudi nekdanji uslužbenec policije, ki ropa puljske kavarne, v katerih zaposlujejo varnostnike brez licence in redno pretepajo ljudi. Za skupino je značilno, da se priče dogajanja zaradi pritiskov nanje umikajo v osamo in to traja že leta. Zato njeni pripadniki trdijo, da so močnejši od policije in tožilstva ter da imajo v institucijah »svoje ljudi«.

Zdi se, da je res tako, saj so aretiranci ponavadi hitro izpuščeni nazaj na prostost. Poleg tega so policaji dolgo čakali na dovoljenje za racijo v popularnem puljskem srečevališču, a se je nazadnje izkazalo, da so bili na lokaciji o akciji že vnaprej obveščeni. Gre za stavbo, v kateri je pred deložacijo delovalo nekaj klubov za borilne

veščine in bordelov. Ena od kasnejših racij na istem mestu pa se je končala tako, da so policaje zasuli s solzivcem in jim pošiljali sporočila, v katerih so jih pozivali na dvoboje s pestmi. Načelnik v zapisu trdi, da je policija brez moči, ker so osumljene osebe fiktivno prijavljene pri nekih drugih delo-

dajalcih, zato razlaga, da ga situacija spominja »na Srbijo, kjer so takšne skupine prevzele oblast in jih ni strah nikogar«. Osebe, o katerih govori, pa naj bi se zbirale okoli nedavno aretiranega puljskega trenerja borilnih veščin in varnostnika-pre-tendenta Denisa Vojnikovića.

Strokovnjaki so po objavi omenjenega besedila v medijih ugotavljali, da je hrvaška Istra pravzaprav postala »meka za skaljarski in kavaški klan«, ki se je začel ukvarjati z nepremičninskimi posli in da ju

»ne bo tako lahko pregnati«. Rešitev vidijo samo v skupnem delovanju istrske policije, obveščevalne agencije SOA, državnega odvetništva, državne in davčne inšpekcije. Že pred enim letom je načelnik policijske uprave dejal, da če se to ne zgodi, »bo prišlo do žrtev na naši ali na njihovi strani«.

Na javno pismo in dogajanje je policijska uprava Istre odvrnila, da »o konkretnih aktivnostih, ki jih preiskuje policija, zaradi tajnosti njenega delovanja ne more odgovarjati«. Po portalu istarski.hr sodeč, pa naj bi na hrvaškem obstajalo okoli štiri-deset domačih in tujih »band« oziroma mafijskih skupin iz tujine, ki se ukvarjajo z različnimi vrstami kriminala, policija pa nadzira zgolj okoli petdeset najaktivnejših zločincev v državi. Najaktivnejši naj bi bili ravno v Zagrebu, na Reki, v Splitu, Osijeku in Puli, prihajali pa naj bi iz Albanije, Italije, Slovenije, Rusije in Madžarske.

Uradno policija odgovarja, da naj bi se stanje varnosti v Puli glede na lansko statistiko povišalo. Interni dopis, ki se je znašel v javnosti, pa je zavrnila kot neresničen. Po njihovo naj bi bilo besedilo navadno elektronsko sporočilo med sodelavci, ki je prikapljal v javnost, nikakor pa ne tajno poročilo. »Stanje na področju Pule je

stabilno,« so zapisali v odgovor.

V prvem polletju letošnjega leta so zabeležili celo za 29 odstotkov manj kaznivih dejanj in za 35 odstotkov manj prekrškov javnega reda in miru. Težja kazniva dejanja niso bila zabeležena, v tem času pa naj bi povečali preventivne aktivnosti policije. »Da zaključimo: Pula in Istra nista postali meka za nikakršne kriminalne klane. Te informacije ne odgovarjajo resničnemu stanju varnosti na področju istrske policijske uprave,« so še javili. ☞

Generacija Z premešala politične karte

Katmandu – Od začetka meseca v Nepal potekajo množične demonstracije, ki jih je sprožila prepoved delovanja družbenih omrežij v državi. Oblasti so v prestolnici zaradi protestov in spopadov med oboroženimi policisti in protestniki razglasile policijsko uro, protestniki so zažgali tudi državni parlament, širom države pa je bilo v nasilnih napadih policije ranjenih več sto oseb. Demonstracije so odnesle premierja KP Sharmo Olija, na njegov položaj pa je predsednik Ramchandra Paudel po intenzivnih pogajanjih s protestniki, med katerimi prednjačijo mladi, imenoval 73-letno nekdanjo predsednico vrhovnega sodišča Karki, ki bo začasno vlado vodila do novih volitev marca 2026. Skupno število smrtnih žrtev nasilnih protestov je naraslo na 72, najmanj 191 poškodovanih se še naprej zdravi v bolnišnicah. *rš/sta/nb*

Krotenje spletnega zmaja

London – Na Otoku od leta 2023 postopno uvajajo sporni Akt o spletni varnosti, ki naj bi predvsem najmlajše ščitil pred škodljivo spletno vsebino in preprečeval zlorabe. Poleg odstranjevanja spornih vsebin, kot sta otroška pornografija in teroristična propaganda, akt uvaja tudi učinkovitejše nadzorne sisteme, a so predvideni tudi trši ukrepi, kot je možnost vpogleda v šifrirane aplikacije, kot sta Signal ali Telegram. Od poletja spletne strani od uporabnikov zahtevajo vnos osebnih podatkov in da spletni kameri pokažejo osebni dokument, nekatere strani so uvedle tudi biometrično prepoznavanje obraza (npr. OnlyFans). Obiski večjih pornografskih strani, kot sta Pornhub in Xvideos, so upadli skoraj za polovico, saj se mnogi uporabniki bojijo zlorabe osebnih podatkov, za katere ni jasno, kako se zbirajo in kje se shranjujejo. Kot pravijo kritiki akta, se ti podatki zlahka preprodajo ali se do njih dokopljejo hekerji, poleg tega pa na akt letijo še številne kritike o »orwellovskem« nadzoru države nad državljani. Smiselnost ukrepov pod vprašaj postavlja tudi dejstvo, da uporabniki (tudi najmlajši) »spletne vratarje« zlahka obidejo z uporabo VPN aplikacij, ki lahko povsem onemogočijo geografske blokade. Po drugi strani pa so z ukrepi zadovoljne organizacije, ki se ukvarjajo z zaščito otrok pred spletnimi zlorabami. *mladina/nb*

Še vedno »sporna« opozicija

Ankara – V turški prestolnici se je več kot 50 tisoč ljudi udeležilo protesta v organizaciji opozicijske Republikanske ljudske stranke, krajše CHP, pred odločanjem prvostopenjskega upravnega sodišča v Ankari o razveljavitvi kongresa stranke leta 2023. Predvideno odločitev o razveljavitvi izbire Özgürja Özela za voditelja stranke po obtožbi kupovanja glasov je sodišče preložilo na konec oktobra. Kupo-

Pošiljka kokaina, ki jo je letos zasegla policija v eni od zahodnoafriških držav. V preprodajo so močno vpletene tudi mafijske združbe z zahodnega Balkana.

vanja glasov delegatov je voditelja stranke obtožil izključeni član CHP in nekdanji župan province Hatay Lütfü Savaş. Gre sicer le za enega v vrsti pregonov opozicijske kemalistične stranke. Turška policija je letos po obtožbah korupcije aretirala 17 njenih županov. Protesti proti preganjanju stranke in njenih politikov so se začeli po marčevski aretaciji istanbulskega župana Ekrema Imamoğluja. *rš/nb*

»Bilo kuda, Balkan svuda«

Dakar – Organizacija GI-TOC, ki se bori proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, je v poročilu, objavljenem v začetku meseca, opozorila, da so balkanske kriminalne združbe

močno razširile svoj vpliv na zahodu Afrike, še posebej v Senegal, Sierra Leone, Gambiji, Gvineji Bissau in Cape Verde. V poročilu navajajo, da naj bi tako albansko kot slovansko govoreči preprodajalci sklenili zavezništvo z nizozemskimi, nato pa še z brazilskimi kriminalnimi združbami (PCC), kar raziskovalci označujejo kot »trenutno najpomembnejše zavezništvo za uvoz kokaina v Evropo«. Opozarjajo še, da je k večji koncentraciji kriminalnih združb na zahodu Afrike močno prispevalo povečano povpraševanje v Evropi in hiter razvoj pristanišč v omenjenih državah, poleg tega pa so združbe zelo dobro organizirane, zato so pristojne pozvali k večjemu mednarodnemu sodelovanju. *reuters/nb*

Prizor iz protestov v Nepal. Protestniki, ki so sprva nasprotovali prepovedi socialnih omrežij, so dosegli odstop premierja, nastop začasne vlade in nove volitve.

Etceteral – Kimatika

(Glitterbeat/tak:til, 2025)

Brigita Gračner
foto: Etceteral

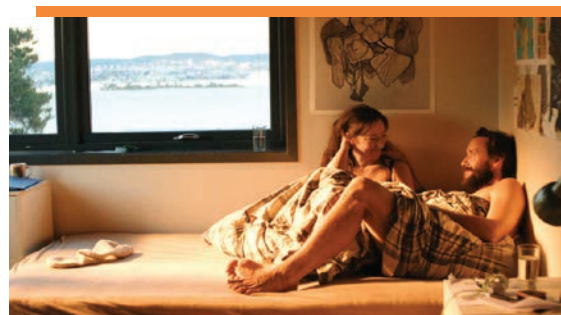
Nov album Kimatika benda Etceteral je izšel 5. septembra pri založbi Glitterbeat oziroma njeni podzaložbi, fokusirani na globalno instrumentalno glasbo tak:til, in bil v živo obelodanjen na legendarnem prizorišču nekdanjega KUD France Prešeren. Slednji ravno od omenjenega datuma ponovno deluje pod imenom 1912 Trnovo.

V triu delujeta saksofonist Boštjan Simon ter bobnar Marek Fakuč, oba nekdanja učenca bobnarja in tolkalca Zlatka Kaučiča, ki mu je posvečen tudi komad *Zlatko*, trojec pa vizualno zaznamuje VJka Lina Rica, s katero Fakuč deluje v eksperimentalnem ansamblu Marta Fakuch, oba pa sta tudi del nove sedmeroglave programske ekipe 1912, kar je verjetno botrovalo temu, da so album v živo razkrili prav tam.

Na tretjem albumu zasedbe najdemo deset skladb, ki so bile v zaporedju odigrane tudi na predstavitvenem koncertu. Živa organska izvedba je seveda neprimerljiva z albumsko izkušnjo poslušanja doma, a so skladbe tretjega albuma kompozicijsko najbolj trdno do sedaj zasidrane tudi za živo izvedbo in ne dovoljujejo prav dosti odvodov, k čemur sta pred izidom nakazala že singla *Ljolo* in *Guesaldo*. Čeprav gre še vedno za bend, ki prestopa meje jazza in rocka ter se vedno bolj najbolj nagiba k eksperimentalni elektroniki, je eksperiment tokrat najbolj nadzorovan in zvočno večslojno intenziven. Hkrati je poln vznemirljivih sekvenc, radoživih in včasih hitro menjajočih se ritmov in privlačno globokih saksofonskih vstopanj. Večplastno bogata gibanica, ki je redko kontemplativna in bolj teži po izstrelitvi v veselje, bi s tega vidika zlahka delovala tudi kot plesni set za bolj zahtevne plesalce na poliritme.

Album v tej luči predstavlja ukročen hibrid med Litošt, Trus!, Eating Sports, Marto Fakuch in še katerim od kolektivov, v katerih sta delovala ali še delujeta instrumentalista. Album pa je verjetno tudi eden najlepših in inteligentnejših prereзов dosedanjega dela obeh glasbenikov – enega najdrznejših domačih saksofonistov, ki navdušeno raziskuje tudi efekte in sintetizatorje ter enega najraznovrstnejših tolkalcev pri nas, ki mu akustična bobnarska baterija prav tako ni prinesla dovoljšnjega zadovoljstva. Vse skupaj pa barva Lina Rica, izkušena mojstrica vizualij, ki se je v Trnovem s spreminjajočimi projekcijami ritmično pripenjala na skladbe albuma in zvočnim vibracijam dajala podobe oziroma najraznovrstnejše vzorce in seveda za vsak komad v drugi vizualni niansi, a vedno v rdeči niti v celoti preigranega albuma. Kakor različne zvočne vibracije vplivajo na materijo, kar raziskuje ravno kimatika.

Etceteral je zmagoslavna slušna izkušnja, ki ujame duha sodobnega sveta. Futuristična glasba za optimistično prihodnost. “

Ljubezen ni ena, ljubezni je več

(Ljubezen – Dag Johan Haugerud, Norveška, 2024, 119')

Pia Nikolič
foto: Kinodvor

Dag Johan Haugerud je z novim delom zaključil svojo trilogijo o odnosih (v katero sodita še filma Seks in Sanje). Film Ljubezen je zatorej še zadnje tovrstno prevpraševanje ustaljenih konvencij in radikalnejših ter hkrati prizemljenih pogledov na temo občutenja ljubezni, kot smo jih vajeni iz bolj srednjetočnih romantičnih komedij in plažnega leposlovja.

Zaradi primerov ljubezenskih peripetij iz vsakdanjega življenja, o katerih minute in minute dolgo razglabljajo protagonisti, je film na trenutke skoraj predolg. A prav počasen tempo zgodbe mu daje poseben pečat, gledalcu pa čas za razmislek in kontemplacijo. Kakšna od zamisli je lahko komu povsem nova. Denimo tista o tem, kako se otroci, za razliko od staršev, iz zakona nikoli ne morejo ločiti. Marianne svojemu novemu ljubimcu na vprašanje v zvezi s poroko namreč odgovori, da vanjo ne verjame, saj je ustvarjena za to, da se v zakonu rodijo otroci, pri čemer imajo možnost ločitve le starši, otroci pa za vedno ostanejo njegov produkt, zato iz njega ne morejo pobegniti.

Ljubezen nas tako sooči z različnimi pogledi na situacije, ki jih vsi vpleteni prenašajo zelo stoično in brez direktnih odzivov. K temu morda pripomore tudi pregovorna hladnost in mirnost norveškega življa, v katerega je režiser umestil dogajanje.

Na geografsko lokacijo dogajanja sicer opozarjajo tudi barve in kostumografija v stilu *hygge*, ki na Norveškem in Danskem pomeni prijetno, zadovoljno razpoloženje, ki ga vzbujata udobje in družabnost, v modni industriji in notranjem oblikovanju pa se kaže skozi uporabo naravnih materialov in pritenjenih barvnih kombinacij.

Pritajenost se kaže tudi v odzivih protagonistov filma. Četudi kdaj ne gre vse po načrtih ali pač predvidevanjih, se nihče nikoli ne odzove burno, najsi gre za negativen odziv ljubimca na nadaljevanje razmerja ali pa na dejstvo, da je moški, s katerim se je Marianne ravno spoznala in po hitrem postopku ljubila v jarku ob pristanišču, v resnici poročen in razlaga, da res ljubi svojo ženo. S tem režiser dopušča možnost razumevanja drugačnih stališč drugih in jim daje legitimnost. Zakaj bi recimo morali biti vsi geji promiskuitetni, če najprej spoznamo takšnega, ki na lokalno ladjo hodi iskat zgolj spolno zadovoljitev, če pa v nekem trenutku spozna takšnega, ki verjame samo v resnično čustveno povezanost?

Režiser je torej ustvaril sodoben film, ki razume, da v svetu opevanja romantične ljubezni obstajajo tudi aplikacije za seks za eno noč, ženske, ki v svojih štiridesetih letih ne iščejo resne zveze, in družine, ki so razpadle zaradi maminih problemov z alkoholom. Enostavno ne obsoja, ponuja raznolikost pogledov in prevprašuje norme in vrednote, ki smo jih morda globoko ponotranjili samo zato, ker nam je tako od zunaj narekovala družba, ni pa nujno, da za njimi trdno stojimo, kaj šele, da vanje resnično verjamemo. “

Lokostrelski bron v Koreji

Na svetovnem prvenstvu v tarčnem lokostrelstvu Gwangju 2025 je moški ekipi sestavljenega loka uspelo osvojiti bronasto medaljo. Aljaž Matija Brenk, Tim Jevšnik in Staš Modic so v Južni Koreji na tekmi za tretje mesto slavili proti ekipi Turčije. V dvoboju so zmagali z 233 proti 232krogi. Vse štiri serije so imeli prednost eno ali dve točki pred nasprotno ekipo in to prednost jim je uspelo obdržati do konca. Slovenija je bila po kvalifikacijah sicer uvrščena šele na 9. mesto. V izločilnih bojih so sprva premagali ekipo Belgije, v osmini finala ekipo Mehike, v četrtini finala pa kar Korejce, ki so bili prvouvrščeno moštvo. V polfinalu je Slovincem malo zmanjkalo, saj so za eno točko (232:231) izgubili proti ekipi Francije. Bronasta medalja na svetovnem prvenstvu pomeni velik uspeh in napredek za moško ekipo sestavljenega loka, saj so se na svetovnem prvenstvu v Berlinu 2023 uvrstili na končno 8. mesto, v Yanktonu 2021 pa na 17. mesto. Sestavljeni lok je vedno bolj pomemben v tarčnem lokostrelstvu, na olimpijskih igrah Los Angeles 2028 bo namreč prvič nastopal v kategoriji mešana ekipa sestavljeni lok. Pred streljanjem ekipnega finalnega dvoboja so vsi trije lokostrelci tekmovali tudi v posamičnih tekmovanjih, ki so potekala v deževnem vremenu. Jevšnik se je uvrstil na 33. mesto, Brenk in Modic pa na 57. Ekipno sta z 9. mestom izstopali še ženska (Urška Čavič, Žana Pintarič in Ana Umer) in mešana (Žana Pintarič in Den Habjan Malavašič) ekipa ukrivljenega loka. Od 22. 9. do 28. 9. bo Gwangju gostil še svetovno prvenstvo v paralogostrelstvu.

V bikovo oko tudi po evropsko

Na Češkem, v Novem mestu nad Metuji, je medtem potekal 2. krog evropskega pokala v paralogostrelstvu, ki je bil generalka za omejeno prvenstvo v Koreji. Slovenski dvojec Živa Lavrinc & Dejan Fabčič je v mešanih dvojicah najprej izgubil polfinale proti Poljski, a nato v malem finalu premagal Slovaško (6:2) in osvojil bron. Lavrinc je zablestela tudi posamično in osvojila srebro tako na 2. krogu kot tudi v finalu evropskega pokala. V obeh finalih jo je ugnala Italijanka Elisabetta Mijno.

Gorski kolesarki na vrhu

Na svetovnem prvenstvu v enduru nad Aletsch Arenu v Švici je gorska kolesarka Nežka Libnik povsem upravičila vlogo glavne favoritinje. Največjo razliko je naredila v tehnično najzahtevnejših etapah in po slabih 37 minutah dirkanja zmagala s prednostjo več kot 41 sekund. »Dirka je bila dobra, ampak je še vedno noro, da sem postala svetovna prvakinja, kar so bile vedno moje sanje,« je povedala Libnik. »Razmere so bile težke, vse od sonca do dežja. Tudi podlaga je bila zelo

Prvenstvo v Gwangjuju.

raznolika, tako da se je bilo treba prilagajati. Zaostanek po prvem dnevu je bil dodatna motivacija, po drugi strani pa je pomenil tudi malo pritiska, ker nisem čisto vedela, kje sem. A sem verjela, da zmorem in sem to tudi dokazala,« je sklenila.

Slovenija je slavila tudi v olimpijskem krosu. Po lanski bronasti medalji je kolesarka Maruša Tereza Šerkezi letos osvojila naslov mladinske svetovne prvakinje. V Crans Montani je na tehnično zahtevni progi pokazala očitno premoč. Z napadalno in tehnično izvrstno vožnjo je slavila s suvereno prednostjo več kot minute. »Še vedno ne morem verjeti, da sem zmagala, ampak je ves letošnji in lanski trud končno poplačan,« je povedala zmagovalka. »Proga sem tehnično odpeljala zelo dobro. Proga mi je zelo všeč, verjetno je ena ljubših. Tehnična, z ravno prav klanca. Za to, da sem dirko odpeljala brez težav, se želim zahvaliti tehničnemu trenerju Žigi Pandurju in za podporo tudi družini, prijateljem in seveda Kolesarski zvezi Slovenije,« je po uspehu dejala zlata tekmovalka. Odlično je dirkala tudi Eva Terpin, ki je prvo leto v mladinski konkurenci zasedla 15. mesto.

Uspešna plezalna generalka

Na mednarodnem odprtem prvenstvu Italije v Arcu, ki velja za svetovno prestolnico športnega plezanja, so slovenski paraplezalci dosegli enega največjih uspehov doslej. V finalni del tekmovanja se je uspelo uvrstiti štirim članom slovenske reprezentance, kar predstavlja zgodovinski dosežek in pomemben mejnik v razvoju paraplezanja pri nas. V ženski konkurenci kategorije RP3 je Manca Smrekar osvojila 3. mesto, čeprav je nastopila

izven svoje kategorije AU3. V moški kategoriji AL1 je Matej Arh dosegel odlično 2. mesto med sedmimi tekmovalci. Tanja Glušič je v kategoriji B1 ob pomoči usmerjevalke Petre Glušič prav tako osvojila 2. mesto v konkurenci štirih tekmovalk. Rok Močnik je v kategoriji RP3 moški dosegel 5. mesto, medtem ko je Gorazd Dolanc tekmovalje zaključil na 3. mestu, a se zaradi pravil organizatorja, ki so v finale uvrstili le dva tekmovalca, tam žal ni mogel predstaviti. Slovenski paraplezalci so tako dokazali, da sodijo v sam vrh svetovnega paraplezanja. Naslednji izziv bo sledil konec septembra, ko bo Koreja gostila svetovno prvenstvo.

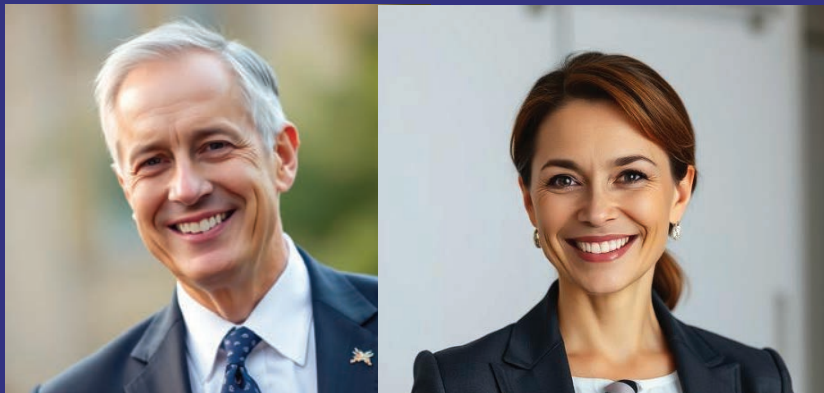
Odslej več športnikov v javni upravi

Vlada je sprejela sklep o povečanju minimalne kvote za zaposlitev vrhunskih športnikov in trenerjev v javni upravi. Število zaposlenih športnikov in trenerjev se bo povečalo za 53, in sicer iz dosedanjih 130 na 183, največ jih bo del vojske. Do zaposlitve so upravičeni športniki z veljavnim statusom kategoriziranega športnika olimpijskega, svetovnega ali mednarodnega razreda ter trenerji nacionalnih članskih reprezentanc z ustrezno licenco. Prednostno listo kandidatov vsako leto oblikujejo nacionalne panožne športne zveze, pri čemer se upoštevajo športni dosežki na največjih mednarodnih tekmovanjih, kot so olimpijske igre, svetovna in evropska prvenstva. Posebna kvota je predvidena tudi za športnike invalide. Sistem zaposlovanja športnikov in trenerjev v javni upravi pomembno prispeva k zagotavljanju socialne varnosti vrhunskih športnic in športnikov ter jim omogoča nemoteno športno kariero.

Bi digitalni minister lahko obstajal tudi pri nas?

Poslanci se otepajo edine možnosti, ki bi lahko preprečila korupcijo in ogljični odtis

>> Potem ko so na Kosovem kot prvi na svetu uvedli digitalno ministrico (z imenom Diella), smo pri naših političnih strankah preverili, koliko podpore uživa ideja, da bi kakšnega svojega ministra zamenjali z digitalnim. Torej takim, ki je dosegljiv 24/7, ni koruptiven, nima mame na morju, nima »alternativnih« profilov na spletu in se ne rabi prevažati s helikopterjem ali v spremstvu modrih luči. Iz stranke Levica so prvi pohiteli z odgovorom: »Mi smo načeloma proti, saj je naš Luka (minister za delo in drugo, op. a.) veliko pametnejši od umetne inteligence, poleg tega že sedaj izgleda, govori in pleše kot robot. Asta (kulturna ministrica, op. a.) pa tudi.« Ideji nasprotujejo tudi v NSi, saj »ne moremo od umetne inteligence pričakovati tiste prave razsodnosti pri podeljevanju koncesij in razpisov, kot jo ima lahko le od Velikega Boga (in »nevidne roke«, op. a.) izbrano bitje – človek.« Iz SDS in stranke Gibanje Svoboda smo prejeli identično kratko sporočilo: »Ne moremo komentirati, saj ne vemo, kaj si o tem misli naš Predsednik«, iz SD pa so svoje močno,

Tako bi lahko izgledala nov minister za infrastrukturo in ministrica za, recimo, obrambo. Umetno ustvarjena, vedno nasmejana, nekoruptivna in z nižjim ogljičnim odtisom.

korenito stališče opisali z besedami, »da smo do tega zadržani, predvsem zaradi posledic za gosp. ... pardon, socialo«. Iz stranke Vesna so sporočili, da bo »tak minister ali _ca pustila na svetu manjši ogljični odtis«, zato predlog podpirajo, v strankah Resnica in SNS pa jih skrbi, da »umetna intelgenca ne bo, znala, dovol dobro slovensko«, kot so zapisali. Glede na odzive političnih strank torej prebivalci Slovenije še nekaj časa ne bomo uživali v prednostih »umetne«, ampak v zelo človeških prednostih »zdrave, kmečke« pameti. PRESS

Grešni poslanec Kralj

Zanikal je Biblijo!

>> Najslabše pobriti poslanec vseh časov, Janez Cigler Kralj iz NSi, se je menda močno zameril vodstvu svoje stranke, ko se mu je ob neuspešni interpelaciji proti predsednici parlamenta Urški Klakočar Zupančič zareklo, da je »parlamentarni poslovnik naša Biblija«. Kot menijo v stranki, naj bi bil zaradi teh besed Bog zelo jezen in da zato interpelacija po nekem čudežu ni uspela, da pa se Božja jeza ne bi prelila še na samo stranko, so morali Kralja seveda ustrezno kaznovati. Za odrešitev svoje duše pred Bogom in vrhuško stranke se bo moral postiti 783.137 dni (kolikor je besed v Bibliji) oziroma dokler še bo poslanec; vsak dan do konca leta ob 4:00 zvoniti v cerkvi Marijinega obiskanja ali po domače Cerkvi sv. Tonina na ljubljanskem Rožniku; pred vsakim parlamentarnim zasedanjem bo moral zmoliti 30.000 Očenašev, dokler se ne nauči lekcije (oziroma se ne obrije lepo), pa bo moral nositi ustno masko. »Tako se bo Janez naučil, da besede 'Biblija' ne bo omenjal v takšnem profanem okolju, kot je parlament, sploh pa ne v kontekstu tako banalne reči, kot je parlamentarni zapisnik,« so še zapisali. PRESS

EX-PRESS

>> Ljubljanski reper Challe Salle je moral odpovedati »veliki« koncert v ljubljanskem klubu Cvetličarna. Ker osnovnošolci ne smejo vstopati v nočne klube, organizatorji namreč niso prodali dovolj kart, razmišljajo pa, da bi koncert ponovili na drugi lokaciji: v kakšni osnovni šoli, celjski Pravljicni deželi ali pa v ljubljanskem živalskem vrtu. PRESS

>> Recite, kar hočete, ampak Donald Trump je prvi ameriški predsednik, ki je rekel bobu bob. Ukazal je bil namreč, naj se »obrambno« ministrstvo preimenuje v »vojno« ministrstvo, ker pa je očitno velik resnicoljubeč in fen slovite Orwellove knjige 1984, lahko pričakujemo še preimenovanje drugih: Ministrstvo za zunanje zadeve (v ministrstvo za destabilizacijo drugih držav), Ministrstvo za zdravje (v ministrstvo za plačljivo zdravstvo) Ministrstvo za domovinsko varnost (v ministrstvo za izgone) in Ministrstvo za veterane (v ministrstvo-če-ne-greš-v-vojsko-nimaš-penzije). Resnica bo Američanom po vseh predsednikih, ki so zgolj leporečili, gotovo dobro dela. PRESS

>> Ankaranska in koprška občina sta se menda odločili za resnično salomonsko rešitev: odslej bodo lokalni policisti skuterjaše in voznike drugih električnih hudičev lovili in globili samo v Ankaranu: tako bo promet v Kopru varnejši, zbran denar od kazni pa bodo preusmerili v bankrotirano ankaransko občino. PRESS

lahek

	5	2		6	9			
1					5			8
3	4				7		6	
	3	1					4	7
5		4				8		6
6	7					3	1	
	2		6				5	4
7			2					3
			1	5		7	9	

srednji

1				6			7	
					4			
		6	7		2			1
	3		8			5	6	
5		7		4		9		8
	8	9			3		2	
2			4		5	6		
			9					
	4			8				2

težji

			2	3				
5			4			7	2	
		6						1
			5	4				
4	5		6	7	9		3	8
				8	1			
1						4		
	7	8			4			6
				6	8			

žleht

	4	1	6				2	
				7		8		
5	9							
	6		1					4
	5	4				9	6	
9					5		3	
							1	6
		5		2				
	3				7	4	5	

KOLOFON

Časopis Megafon

Izdaja: AK NET,
telekomunikacije, d.o.o.

Prešernova ulica 4a, 6310 Izola

ISSN: 2820-5782

Tisk: Tiskarna Salomon

Naklada: 20.000

Glavni urednik: Željko Urumović

Urednica časopisa: Pia Nikolič

Oblikovanje & naslovnica:

Nejc Bahor

Lektura: Eva Brajković

E-pošta: urednik@megafon.si

**Ne zamudite aktualnih
vsebin časopisa,
spletne strani in televizije Megafon!**

**Prijavite se na
tedenski obvestilnik:
obvestilnik@megafon.si**

mišica

piše & riše:
Kunta

